

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • JÚL • ČERVENEC • LIPIEC • ČÍSLO 7/1981 ROČNÍK 24 CENA 3 ZŁ

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI

Varšava

Milá, už rastieš, pekne moenieš,
svoje kontúry, ešte mäkké,
jarou viď počneš.
Koľko len práce, milovaná,
treba,
aby zacelila sa každá rana
okružekom chleba
odtrhnutého, vrúcne od vlastných úst,
s myšľou o tom,
aby nás život
krásnel
nad lopotou.
Hučia závody, z komínov sa dymí,
Visla leskom planie...
Naša Varšava! Naše činy!
Áno, to je zmŕtvychvstanie!

preložil Vlastimil Kovalčík

Kvety polské

Řeko, tvé vlny říkaly si
varšavské hvězdy po paměti
a každý soumrak, každý úsvit,
jak krásný verš, co vrací se ti,
(s pozvolným chvěním — jenom někdy
se rozrušením hlas tvůj zlomí,
jak světlo v studni mezi stromy,
aby po sladkém omeškání
utíkal smíchán se slzami),
ó řeko, jež znáš z paměti
blankytiné básně nehesklonu
i skoky mráčků v podletí,
Ilias rán i ságy hromů
a svaté písmo našich hvězd —
až písničkářko, vnutili ti
zaplanout ohněm tvého města
a výt, když uslyšelas výt
Varsavy, Joba polských měst!
Když strop se nad hlavou ti bořil,
tekla jsi v zkrvavělé zoři
stále týmž proudem zamklým,
tekla jsi pyšně, svobodně,
domy města jak pochodné
skloněné v marši smutečním
šly korytem tvým červeným.
My vrátíme se pro tu červeň,
Vislo, již v hloubi skrýváš věrně,
a vichrem, jež vyzbrojil náš hněv
a nové mládí, nová víra.
Ten vichr naše pěsti svírá
a smaže křik i verš i krev!

(Úryvek z básnické skladby)

KONSTANTY ILDEFONS
GAŁCZYŃSKI

Setkání ve Štětí

JUL 1944 22 1981

Naproto mému oknu
uprostřed Štětína
zlatí se v slunci jmeli
a mráček z komína.
A dole děvčata chodí,
žvatlají veselím,
jen sníh je může líbat,
ten pod jmelím.
Uprostřed děvčat je jedna
vichřičnatá a mořská,
má takové nezvyklé jméno:
Polska.
Na ni čekala ústa. A pro ni
chci napsat plamennou ódu:
Na Štětin. Na První armádu,
na svobodu.

Přebásnil Jan Pilař

JULIAN TUWIM

ADAM MICKIEWICZ

Pán Tadeáš

U nás len pozrieš, a vidíš obraz mnohoraký,
koľko scén tu vytvoria meniace sa mraky!
Každý oblak iný je, mračná podjesene
ako korytnačky sa tiahnu, obťažené
vlahou, a keď k zemi sa silný závoj spustí
ako fažké vrkoče — to sú nitky pľuští;
krupobitie v mrákavách ako balón letí
s vetrovom, temnobelasé, v strede žlto svieti,
naokolo šum a huk; ba i každodenný
obraz, biele obláčky, hľadte jak sa mení!
Sú sťa kŕdel labutí, ktorý letí zrána,
ako sokol vietor ich dovedna hned' zháňa,
zrážajú sa vzrastajú, a tu — nové divy!
Dlhé sije dvihajú, rozpúšťajú hrivy,
zadupocú kopytá — po nebeskej bani
všetky ako zo striebra; už sa to zas melie,
sťažné rastú zo šíji, z hriv vetrilá biele,
z čriedy koráb stáva sa a už hrdo pláva,
kde sa klenie oblohá jasná, pobelává!

IX. MIMORIADNY ZJAZD PZRS

STANISŁAW KANIA PRVÝM TAJOMNÍKOM ÚV ● VOLBA POLÍTICKÉHO BYRA A SEKRETARIÁTU ÚV ● SCHVÁLENIE NOVÝCH STANOV A UZNESENÍ: PROGRAMOVÉ, K STÉMU VÝROČIU POLSKÉHO ROBOTNÍCKEHO HNUTIA, VO VECI SPRACOVANIA PERSEKTÍVNEHO PROGRAMU PZRS ● VÝZVA K POĽSKÉMU NÁRODU

Vo Varšave sa v dňoch 14.—20. júla t.r. konal IX. mimoriadny zjazd Poľskej zjednotenej robotníckej strany za účasti 1955 delegátov zvolených na vojvodských konferenciach budú priamo vo veľkých závodných straničkých organizáciach. Zjazdových rokovanie sa zúčastnili delegácie mnohých bratských komunistických a robotníckych strán. Na čele delegácie sovietskych komunistov stál člen Politického byra ÚV a prvý tajomník Moskovského výboru KSSZ Viktor Grišin. Delegáciu KSC viedol člen Predsedníctva ÚV a prvý tajomník pražského výboru KSC Antonín Kapek.

Zjazd zavŕšil svoje rokovanie, keď Život bol už v tlačiarni. Napriek tomu chceme uviesť najdôležitejšie rozhodnutia tohto najvyššieho fóra strany.

V prvý deň rokovania správu ústredného výboru o činnosti v období od VIII. zjazdu strany prednesol prvý tajomník ÚV Stanislav Kania.

POLSKÝ ČERVENEC

Válečný osud učinil červenec pět let po září 1939 mimořádně významným měsícem pro Polsko. Měsícem, ve kterém národněosvobozenec boj, obrození nezávislého Polska a obrovská lavinu událostí uplynulých 37 let se těsně pojí se současnosti, s běžnými záležitostmi, jimiž je prosycen život celého polského národa.

Staré mesto v prvých dňoch po oslobození Varšavy.

Tentýž osud byl strůjcem osvobození prvního polského města — Chełmu sovětskými vojsky na východní frontě, rozhodující o výsledcích neúprosného boje s hitlerovským Německem. Chełm se stal sídlem první lidové vlády zřízené usnesením Zemské národní rady (KRN) — Polského výboru národního osvobození (PKWN). Již druhého dne

Varšavčania sa vrácajú do oslobodeného hlavného mesta.

po osvobození, v sobotu 22. července roku 1944, byl zde vyhlásen Manifest PKWN k polskému národu, který slavnostně oznamoval vznik lidového Polska v nových historických hranicích a vytváral v novém státě splnení toho, co nesplnily a nevyskýly předválečné vlády: pozemkovou reformu, znárodně-

ní průmyslu, výrobení na cestu socialistických přeměn a zásadní obrat v zahraniční politice — přátelství, spolupráci a spojenectví se Sovětským svazem.

V neděli 23. července se před budovou ředitelství státních drah, která byla sídlem PKWN, konal velký tábor li-

Po správe sa začala diskusia, ktorá prebiehala tak na plenárnych rokovaniah, ako aj v 16 problémových skupinách.

Počas sedemdňových rokovaní zjazd zvolil nové orgány strany — ústredný výbor, ústrednú revíznu komisiu a ústrednú komisiu straničkej kontroly, schválil nové stanovy a prijal uznesenia: programové, k stému výročiu poľského robotníckeho hnutia, vo veci spracovania perspektívneho programu PZRS, ako aj výzvu k poľskému národu.

Za prvého tajomníka ÚV zjazd zvolil opäťovne Stanisława Kaniu.

Za členov Politického byra boli zvolení: Kazimierz Barcikowski, Tadeusz Czechowicz, Józef Czyrek, Zofia Grzybówka, Wojciech Jaruzelski, Hieronim Kubiak, Jan Łabęcki, Zbigniew Messner, Miroslaw Milewski, Stefan Olszowski, Stefan Opalko, Tadeusz Porębski, Jerzy Romanik, Albin Siwicki. Zástupcami členov Politického byra sa stali: Jan Główczyk, Włodzimierz Mokrzyszewski.

Za tajomníkov ÚV boli zvolení: Kazimierz Barcikowski, Józef Czyrek, Hieronim Kubiak, Zbigniew Michałek, Miroslaw Milewski, Stefan Olszowski a Marian Woźniak.

Za predsedu ústrednej revíznej komisie zvolili Kazimierza Morawského, a za predsedu ústrednej komisie straničkej kontroly Jerzyho Urbánského.

Ústredný výbor PZRS má 200 členov a 70 kandidátov.

K zjazdovým rokovaniam sa vrátíme v budúcom čísle.

ZASADANIE SEJMU PLR. V dňoch 2.—3. júla t.r. sa konalo zasadanie Sejmu PLR, venované hľavne hospodárskym otázkam. Počas zasadania vláda predložila na prerovnanie novú, prepracovanú správu o stave poľskej ekonomiky, ktorej situácia je dnes kritická, ako aj program východiska z krízy, podľa ktorého a suhlasne s hodnotením poslancov možno ju prekonáta za 3 až 6 rokov. Tento program, ako aj návrhy zmien v tohorečnom národochospodárskom pláne a štátom rozpočte budú po prerovnaní v sejmových komisiach schválené na nasledujúcom zasadení Sejmu.

Počas zasadania Sejm novelizoval bankové právo a zákon o palivovom a energetickom hospodárstve, ktorého cieľom je najmä zlepšenie podmienok a rast ťažby uhlia. Zároveň scháli štrukturálne zmeny niektorých ministerstiev a zmeny v zložení Rady ministrov. Sú to: za ministra chemického a lahkého priemyslu bol zvolený Jan Knapiak, zahraničného obchodu — Ryszard Karski, banicity a energetiky — Czesław Piotrowski, hutníctva a strojárskeho priemyslu — Zbigniew Szalajda, polnohospodárstva a potravinárskeho hospodárstva — Jerzy Wojciecki, za ministra, vedúceho Úradu námorného hospodársstva — Stanisław Beiger, vedy, vysokého školstva a techniky — Jerzy Nawrocki, za ministra, člena Rady ministrov — Władysław Jabłoński, ministra, vládneho splnomocnenca pre hospodársku reformu — Władysław Baka, predsedu Poľskej národnej banky — Stanisław Majewski.

Sejm prijal uznesenie podporujúce výzvu Najvyššieho sovietu ZSSR k parlamentom a národom sveta o mier a zastavenie zbrojení. Schválil taktiež zákony o ustanovení medaily Za účasť v obrannej vojne roku 1939 a Varšavského povstaleckého kríza 1944.

ZASADANIE RVHP. V dňoch 2.—4. júla t.r. sa konalo v hlavnom meste Bulharska XXXV. zasadnutie Rady vzájomnej hospodárskej pomoci. Zúčastnili sa ho delegácie členských krajín RVHP pod vedením predsedov vlády, Juhoslávie a ďalších štátov ako pozorovateľov. Poľsku delegáciu viedol predsedu vlády Wojciech Jaruzelski.

Na zasadení prediskutovali správy Výkonného výboru o realizácii komplexného programu rozvoja a zároveň poukazali, že napriek nevyužitiu všetkých možností, bol v období posledných desiatich rokov v celku úspešne plnený. Pozitívne zhodnotili výsledky spoločnej výstavby priemyselných objektov v jednotlivých štátach, program „Interkozmos“ a skúsenosti z hospodárskej spolupráce členských krajín a širokej špecializácie výroby. Prerokovali koordináčný plán a dohodli hlavné smery hospodárskej a vedeckotechnickej spolupráce, ako aj výšku vzájomných tovarových dodávok v rokoch 1981—85. Zároveň podpisali šest dôhod o kooperácii a vzájomnej spolupráci členských krajín RVHP.

4. júla t.r. sa taktiež konalo 100. zasadanie Výkonného výboru RVHP a 26. zasadnutie výboru RVHP pre otázky plánovania.

NA POZVANIE ÚV PZRS A RADY MINISTROV bol v Poľsku na návsteve

v dňoch 3.—5. júla t.r. člen Politického byra ÚV KSSZ a minister zahraničných vecí ZSSR Andrej Gromyko. Počas pobytu stretol sa s prvým tajomníkom ÚV PZRS Stanisławom Kaniom, ako aj s predsedom Rady ministrov Wojciechom Jaruzelským. Uskutočnila sa taktiež stretnutie s Politickým byrom a sekretariátom ÚV PZRS a rozhovory s ministrom zahraničných vecí PLR Józefom Czyrkem. V uverejnenom na záver návštavy spoločnom poľsko-sovietskom komunikáte sa potvrdzuje spojenectvo a bratstvo PZRS a KSSZ a oboch našich krajín.

NOVÝ PRÍMAS POĽSKA. Pápež Ján Pavol II. vymenoval za hnezdnianského a varšavského arcibiskupa a primasa Poľska biskupa Józefa Glempa, dotočajúceho ordinára warmińskiej archidiocese. Pri tejto príležitosti prvý tajomník ÚV PZRS Stanisław Kania, predseda Štátnej rady Henryk Jabłoński a predseda Rady ministrov Wojciech Jaruzelski poslali primasovi Józefovi Glempovi blahoprajný telegram.

VOLBY V ČESKOSLOVENSKU. V dňoch 5.—6. júna t.r. sa konali v ČSSR všeobecné volby do zastupiteľských zborov všetkých stupňov. Vo volbách sa zúčastnilo 99,51 percent zapisaných voličov. Táto vysoká volebná frekvencia je dôkazom politickej a spoločenskej vyspelosti a zodpovednosti a napokon svedčí o veľkej aktiviite občanov Československej republiky. Volbou kandidátov Národného frontu občania vyjadrili dôveru vnútornnej a zahraničnej mierovej politike štátu a ďalšiemu úsiliu v budovaní rozvinutej socialistickej spoločnosti podľa programu XVI. zjazdu KSC.

V krátkej časovej nadväznosti na všeobecné volby do zastupiteľských zborov sa 17. júna t.r. konalo zasadanie Federálneho zhromaždenia CSSR. Na zasadení zvolili opäť za predsedu Federálneho zhromaždenia poslance, člena predsedníctva ÚV KSC Aloisa Indru. Za predsedu Snemovne ľudu bol zvolený Václav David a za predsedu Snemovne národov Dalibor Hanes.

V súlade s ústavou ČSSR prezident Gustav Husák vymenoval novú vládu CSSR. Predsedom vlády ČSSR sa opäť stal Lubomír Štrougal.

18. júna t.r. sa zišli na svojich ustanovujúcich zasadaniach nového volebného obdobia Česká a Slovenská národná rada. V priebehu zasadania zvolili svoje predsedníctvo a predsedov. Za nového predsedu Českej národnej rady zvolili Josefa Kempného a za predsedu SNR Viliama Šalgotu.

Na zasadení Predsedníctva ČNR zvolili novú vládu, ktorej predsedom je opäť Josef Korčák.

Taktiež počas zasadania SNR zvolili novú vládu a jej predsedom sa stal opäť Peter Colotka.

Poznámenajme, že ministrom kultúry SSR je naďalej Miroslav Válek.

VO VARŠAVE sa zišiel XIV. Svetový kongres Medzinárodnej únie architektov, ktorý rokoval pod heslom: „Architektúra — človek — prostredie“.

Kraján Povol Ziembu — predsedu MS KSCAS v Lapšanke vo dverach svojho domu.

Zabudnutá cesta

Lapšanka je nevelká obec, ktorá leží na okraji južného Spiša a tvorí akoby filiálku Vyšných Lapšov. Vznikla neskôr ako iné dedinky na Spiši, už po skončení uhorského osídľovania; po prvýkrát sa spomína roku 1580. Na území dnešnej Lapšanky boli kedy sienky, na ktorých vyšnolapšanskí pastieri pásli ovce. Podľa ľudovej povesti jeden z pastierov sa oženil a postavil si tuná dom. S postupom času sa tu osidlili aj ďalší pastieri a tak vznikla nevelká osada, ktorá ešte aj dnes má okolo päťdesiat čísel. O jednorodom zložení obyvateľstva svedčia napokon vlastné mená, ako Kapolka, Kurúe, Mondel a Šoltýs, ktoré sa opakujú s istou pravidelnosťou.

Lapšanka leží v prekrásnej doline, cez ktorú preteká nevelký horský potôčik, nazvaný taktiež Lapšanka, tvoiaci mnohé zákruty. Obec sa tiahne povedla potoka v dĺžke 4 kilometrov. Prvé domce ležia vo výške 700 m a

horný koniec dediny vo výške 1000 m nad hladinou mora.

Dnešní obyvatelia Lapšanky sa zaoberajú predovšetkým polnohospodárstvom. Hospodária na nevelkých, strmých poličkách. Ich práca v tunajších horších klimatických podmienkach je nesmierne namáhavá. Krátke vegetačné obdobie ovplyňuje nielen úrodu, ale taktiež určuje pestovanie rastlín. Z obilní pestujú predovšetkým oves. Z okopaním to sú zemiaky a v neposlednom rade aj kŕmna repa. Chov dobytka je založený na vlastných krmičiach, ktorých základ tvorí seno, kdež lúky predstavujú najroziahlejší areál polnohospodárskej pôdy. V dnešnej ľahkej hospodárskej situácii krajiny aj rolnícy z Lapšanky by chceli prispieť k jej zlepšeniu svojou prácou, t.j. využitím všetkých možností pre zvýšenie výnosnosti svojich roličiek a zväčšenie stavu chovaného dobytka. Aj keď v týchto podmienkach dosiahnutie vyšej efektivity hospodárenia je nesmierne obtiažné, jednako snaha všetkých dediniek v celostátnom meradle bude pre štát veľkým prínosom.

Najväčším problémom obce je miestna cesta, ktorá už dlhé roky strpí život jej obyvateľom.

Výstavba cesty začala už v šesdesa-

tých rokoch. Jej prvý trojkilometrový úsek z Vyšných Lapšov do Lapšanky bol vytvorený „už“ roku 1974, čiže po ôsmich rokoch výstavby. Kedže sa malo pokračovať aj v stavbe cesty cez dedinu, už roku 1972 začali tam prípravné práce. Počas týchto prác rozkopali potok a voda začala miestami tieť aj po ceste. V roku 1977 vyafaltovali prvý úsek tejto cesty a v máji tohto istého roku, Lapšanka došla autobusové spojenie s Novým Targom cez Czorsztyn. Jednako tento problém s cestou sa neskončil, je ďalej aktuálny. Obyvatelia Lapšanky stále chodia po tej istej blatiestnej alebo prašnej — to závisí od počasia — vozovke, lebo na jej dokončenie už neboli prostriedky. Ozaj, kolko rokov ešte budú v Lapšanke chodiť takouto cestou?

V Lapšanke pôsobí Miestna skupina našej Spoločnosti, ktorá patrí k najmenším na Spiši — má 44 členov. To

však neznamená, že nemá svoje problémy spojené s kultúrnou pracou. Hoci v menšej miere, predsa sú podobné tým, ktoré sa vyskytujú v iných obciach a vyžadujú si takú istú pozornosť Obvodného a Ústredného výboru Spoločnosti. V minulosti pri miestnej skupine pôsobil a dokonca úspešne, di vadelný súbor, ktorý viedla krajanka Mária Šoltýsová. Svoju pôsobnosť prerušil v roku 1969 a odvtedy sa aktívnu MS nepodarilo zorganizovať mládež a obnoviť jeho činnosť.

Ja som už starý, nevládzem sam všetko zorganizovať — hovorí krajana Pavol Ziembu — predseda a dlhoročný

da, lebo koniec školského roka bol už za dverami. V družnom rozhovore s riaditeľkou Annou Paluchovou a učiteľmi Waldemarem Szczesnym i jeho manželkou Boženou a najmladšou Gražynou Piątekovou sme besedovali o škole, obci a jej obyvateľoch.

Škola je pomerne nová — do pre-vádzky ju odovzdali v roku 1969 — čerstvo renovovaná, prieskanná a dosť dobre vybavená učebnými pomôckami. Navštievuje ju okolo 60 žiakov. Prvú triedu otvárajú každý druhý rok, keďže z jedného ročníka je len 3 až 5 detí. Od nového školského roka sa v tejto škole začne vyučovanie slovenčiny. Bu-

Ako obrodi v tomto roku kŕmna repa? Optimistický výraz na tvári krajanana Eduarda Šoltýsa prezadzuje, že vyhliadky sú slubné.

aktivista MS KSCAS v Lapšanke. No, napriek tomu sa nám podarilo s pomocou predsedu a tajomníka obvodného výboru na Spiši zorganizovať zápisu na slovenčinu a po mnohoročnej prestávke obnoviť vyučovanie tohto predmetu. Chcel by som, aby naši krajania v najbližších volbách zvolili za predsedu mladšieho krajanana, ktorý bude mať viac sôl a energie pre krajananskú prácu a vôbec musíme zapojiť čo najviac mládeže do činnosti našej organizácie.

Miestna skupina má svoju klubovňu, ktorú krajania navštievujú predovšetkým v nedele a vo sviatky, keďže leží ďaleko na hornom konci dediny.

Uprostred obce stojí rozahlášená budova, na ktorej ne tradičná tabuľka informuje, že je to Všeobecnovzdelávacia škola prvého stupňa v Lapšanke. V škole práve zasadala pedagogická ra-

de ju vyučovať učiteľka Gražyna Piąteková, ktorá cez prázdniny absolvovala kurz slovenského jazyka na Slovensku.

Manželia Szczesnyovci, ktorí sem prišli z Koszaliinského vojvodstva a taktiež zapísali svoju dcérku na slovenčinu, sú uveličení krásou prírodného prostredia a dobrosrdečnosťou, žiľivosťou a prostotou tunajšieho obyvateľstva. Charakterizujú ho, ako veľmi dobroprajné, otvorené, úprimné a pohostinné, ochotné prísť kedykoľvek s pomocou. Povahu týchto ľudí formovali tunajšie drsné horské podmienky, v ktorých žijú a pracujú. Jednako aj tuná sa im žije ľahšie vďaka rozličným civilizačným výmoženosťiam, ku ktorým žiaľ, nepatrí taká základná, akou je miestna cesta.

Text a snímky:
DOMINIK SURMA

MOZAIIKA z ČSSR

v Itálii, Maďarsku, Norsku, Nemeckej spolkové republike, Singapuru, Švýcarsku a Venezuela.

OBILNINY. Plnenie československého obilninového programu má prioritu v rozvoji rastlinnej výroby a je jedným zo základných predpokladov na vytvorenie súladu medzi rastlinou a živčišnou produkciou a pre postupné dosiahnutie sebestačnosti vo výrobe potravín.

Program pestovania obilník v siedmej čs. päťročnici (1981—1985) počíta s priemernym výnosom okolo 42 q z hektára.

V štrukturálnom zložení sa znižuje osevná plocha žita a ovsy v prospech ozimného jačmeňa a kukurice na zrno. Výrazne sa má taktiež zlepší kvalitačná skladba obilník, zvlášť ozimnej pšenice a jačmeňa. Odrody kvalitnej pšenice pre pekárenské účely a odrody sladovníckeho jačmeňa pre výrobu sladu sa budú pestovať výhradne na určených, klimaticky najvhodnejších pôdach.

Rozhodujúcimi pre svoju kvalitu a vysoké výnosy sú u ozimných pšeníc sovietske odrody, ktorých podiel prekročí dve päťiny. Podstatne sa tiež rozšíri nové československé odrody, ktoré sa s už osvedčenou Slaviou budú pestovať na tretine plochy. Skladbu ozimných pšeníc doplní polská Grana a niektoré západoeurópske odrody. U jarných pšeníc budú naďalej základom československé odrody Jara a Re-na.

Skladba ozimného jačmeňa sa podstatne zmení v prospech produktívnej odrody Erfa z NDR, u ozimného žita sa zvyší podiel polskej odrody Daňkovská a na väčších plochách sa rozšíri nová československá odroda Breno. U jarných jačmeňov tvoria viac než štyri päťiny osevných ploch československé kvalitné a produktívne odrody, napr. Favorit, Opál a Korál.

ILUSTROVANÝ ENCYKLOPEDICKÝ SLOVNÍK. Nakladatelství Československej akademie vied „Academia“ pripravilo vydanie Ilustrovaného encyklopédického slovníku. Dílo vyjde v týchto svazcích v nákladu 170 000 výtiskov. Na 3000 stranach bude viac než 60 000 hesel z vedy, techniky, kultury, umenia, politiky, historie aj. Slovník priniesie informace o současných vedecko-technických úrovni a udalostech nejnovějších dějin. Dílo bude mit černobilé ilustrace a barevné přílohy.

Prvňí svazek vyšel v loňskom roku; další dva svazky vyjdou v letech 1981 a 1982.

Slovnik se má stáť výchozím bodom pro Velkou československou encyklopédii v 19 svazcích. Tato encyklopédie zpracuje — stejně jako zmíněný slovník — jednotlivá hesla z hlediska marxistickoleninského světového názoru. Tím umožní čtenáři ideově a politicky jednotný pohled na současný svět a historii lidské společnosti a stane se základní naukovou literaturou.

STAROEGYPTSKÉ MUMIE V ČSSR Ve sbírkách československých muzeí je přes dvacet pravých staroegyptských lidských mumii. Před časem byly svezeny do Prahy a podrobeny odbornému zkoumání. Dále je v ČSSR asi sedesát mumifikovaných živočichů: ptáků, koček, psů, krokodýlů a ryb.

Při rentgenovém zkoumání bylo odhaleno, že staří Egypťané trpěli arteriosklerózou, vadami zubů, poškozením páteře. Rentgen také odhalil nejeden podvod. Tak například u jednoho ptáka bylo zjištěno, že starověký mumifikátor použil z ptáka pouze jednu nohu a vše ostatní vymodeloval z hliny.

V minulosti se prášky z rozdracených mumii připisovaly léčivé účinky. Tak vzalo za své mnoho mumii. Český humanistický myslitel Kryštof Harant z Polžic, který navštívil Egypt v roce

1598, považoval prášek z mumii za благодarný při „vnitřním krve sražení, vředech a zlém pověti“. Lékařské knihy 17. a 18. století, i české, přikládaly prášku z mumii mimořádné léčivé účinky.

NOVÉ ODRODY POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PLODÍN. Pätnásťmiliónové Československo patrí v Európe a vo svete k vyspelým priemyselným krajinám a zároveň disponuje aj vyspelým a vysoko produktívnym polnohospodárstvom. Vedeckovýskumná základňa československého polnohospodárstva je veľmi rozsiahla. Reprezentuje ju rad výskumných rezortných ústavov a Československé polnohospodárske akadémie, šlachtitelské stanice rozložené vo všetkých výrobných oblastach v ČSSR a celá sieť kontrolných a skúšobných laboratórií pri vysokých polnohospodárskych školách a v jednotlivých krajoch.

V roku 1980 zvlášť dobré výsledky pri šľachtení polnohospodárskych plodín dosiahli v Juhomoravskom kraji, ktorý pre svoje klimatické podmienky patrí k popredným výrobným oblastiam v Československu.

V rastlinnej výrobe vysteňovali novú poloneskorú odrodu jarného sladovníckeho jačmeňa. Sortiment nepoliehavých ozimných pšeníc obohatili juhomoravskí šlachtitelia o novú odrodu, ktorá na pokusných pozemkoch dosahuje až o 10 per. vyššie výnosy než doterajšie odrody (v ČSSR sa hektárový výnos pohybuje okolo 40—42 q).

Pre pekárenské účely je veľmi vhodné krátkostebelné žito, ktoré takisto vysteňovali juhomoravskí šlachtitelia. Polnohospodárom odovzdali aj otestovaný hybrid kukurice na siláž, ktoréj hlavnou prednosťou je rýchly počiatocný vývoj plodiny a odolnosť proti chladu.

Tisková agentura ORBIS

KARLOVARSKÉ SKLO DO CELEHO SVETA Tradiční klasické druhy krištáľového skla, ale i nové dekory a tvary ze západoeurópskeho podniku Karlovarské sklo (Karlov Vary), známe pod názvom Moser, jsou oblíbené a žádané v mnoha zemích. Karlovarští skláři práve dokončují zakázku se státním znakem odběratelské země Jordánska. Dalšími zakázkami jsou rozmanité nápojové soupravy, vázy, po-pelníky a misy, určené pro zákazníky

V době, kdy lesy na řece Rábu v Haliči viděly utikat přes Ráb rakouská vojska a dole v Srbsku rakouské divize jedna za druhou dostávaly přes kalhoty to, co jim dávno patřilo, vzpomnělo si rakouské ministerstvo vojenství i na Švejka, aby pomohl mocnářství z bryndy.

Švejk, když mu přinesli vyrozmění, že se má za týden dostavit na Střelecký ostrov k lékařské prohlídce, ležel právě v posteli, stížen opětne revmatismem.

Pani Müllerová vařila mu v kuchyni kávu.

„Paní Müllerová,“ ozval se z pokoje tichý hlas Švejkův, „paní Müllerová, pojďte sem na chvíliku.“

Když posluhovačka stála u postele, řekl Švejk opět takovým tichým hlasem: „Sedněte si, paní Müllerová.“

V jeho hlase bylo něco tajuplně slavnostního.

Když se paní Müllerová posadila, prohlásil Švejk, vztýčeje se na posteli: „Já jdu na vojnu!“

„Panenko Maria,“ vykřikla paní Müllerová, „co tam budou dělat?“

„Bojovat,“ hrobovým hlasem odpověděl Švejk, „s Rakouskem je to moc špatný. Nahoře nám už lezou na Krakov a dole do Uher. Jsme biti jako žito, kam se podíváme, a proto mě dnes volají na vojnu. Já jím přece včera četl z novin, že drahou vlast vinuly nějaké mraky.“

„Ale vždyť se nemůžou hejbat.“

„To nevadí, paní Müllerová, pojedu na vojnu ve vozejkách. Znají toho cukráře za rohem, ten takovej vozejk má. Vozil v něm před lety svého chromého zlého dědečka na čerstvěj vzdach. Vy mne, paní Müllerová, v tom vozejku na tu vojnu odštáhnete.“

Paní Müllerová se dala do pláče: „Nemám, milost pane, dobhnout pro doktora?“

„Milostpane, proboha jich prosím, ozvalo se žalostivě z kuchyně, ale Švejk již komčil svou válečnou píseň: Peníze na voze a menáž v kočáru, kerejpak regiment tohlecko dokáže? Hop, hop, hop!“

Paní Müllerová vyrazila ze dveří a běžela pro lékaře. Vrátila se za hodinu, zatímco Švejk si zdřímlil.

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka

7 za světové války

Švejk jde na vojnu

Jenerál Windischgrätz a vojenští páni od východu slunce vojnu započali; hop, hop, hop!

Vojnu započali, takto jsou zvolali: Pomoz nám Kristus Pán s Panenkou Marií; hop, hop, hop!

Uděšená paní Müllerová pod dojemem strašného válečného zpěvu zapomněla na kávu a třeseou se na celém těle uděšeně naslouchala, jak dobrý voják Švejk dál zpívá na posteli:

S Panenkou Marií a ty čtyry mosty, postav si, Pimonte, silnější forposty; hop, hop, hop!

Byla bitva, byla, tam u Solferina, teklo tam krve moc, krve pod kolena; hop, hop, hop!

Krve pod kolena a na fúry masa, vždyť se tam sekala vosumnáctá chasa; hop, hop, hop!

Vosumnáctá chaso, neboj se ty nouze, vždyť za tebou vezou peníze na voze; hop, hop, hop!

„Milostpane, proboha jich prosím, ozvalo se žalostivě z kuchyně, ale Švejk již komčil svou válečnou píseň: Peníze na voze a menáž v kočáru, kerejpak regiment tohlecko dokáže? Hop, hop, hop!“

Paní Müllerová vyrazila ze dveří a běžela pro lékaře. Vrátila se za hodinu, zatímco Švejk si zdřímlil.

A tak byl probuzen obtloustlým pámem, který mu chvíli držel ruku na čele a říkal:

„Nebojte se, já jsem doktor Pávek z Vinoře — ukažte ruku — tenhle teplomer si dejte pod pažidlo... Tak — ukažte jazyk — ještě více — držte jazyk — na co zemřel vás pan otec a vaše matka?“

A tak v době, kdy Vídeň si přála, aby všichni národnové Rakousko-Uherska dávali nejškvělejší příklady věrnosti a oddanosti, předepsal doktor Pávek Švejkovi proti jeho vlasteneckému nadšení bróm a doporučoval statěnemu a hodněmu vojínu Švejkovi, aby nemyslil na vojnu:

„Ležte rovně a zachovujte klid, já zitra opět přijdu.“

Když druhého dne přišel, ptal se v kuchyni paní Müllerové, jak se daří pacientovi.

„Je to s ním horší, pane doktore,“ odpověděla s opravdovým zármutkem, v noci zpíval, s odpustěním, když ho revma chytlo, rakouskou hymnu.“

Doktor Pávek viděl se nucena reagovat na tento nový projev lojality pacientovy zvýšenou dávkou brómu.

Třetího dne hlásila mu paní Müllerová, že je to se Švejkem ještě horší.

„Odpůdme, pane doktore, si poslal pro mapu bojiště a v noci ho chytla fantaz, že to Rakousko vyhraje.“

„A prášky užívá přesně podle předpisu?“

„Ještě si pro ně, pane doktore, ani neposlal.“

Doktor Pávek odešel, když snesl na Švejka bouři výcitek s ujištěním, že nikdy více nepřijde léčit člověka, který odmítá jeho lékařskou pomoc s brómem.

Zbyly jen dva dny, kdy se měl objevit Švejk před odvodní komisi.

Za tu dobu učinil Švejk náležité přípravy. Předně poslal kupout paní Müllerovou vojenskou cepici a za druhé ji poslal vypůjčit si vozík od cukráře za rohem, na kterém kdysi cukrář vozil svého zlého chromého dědečka na čerstvěj vzdach. Pak si vzpomněl, že potřebuje berle. Naštěstí cukrář choval též i berle jako rodinnou památku na svého dědečka.

Scházela mu ještě rekrutská kytká. I tu mu sehnala paní Müllerová, která za ty dva dny nápadně zhoubila, a kudy chodila, tudy i plakala.

A tak v ten památný den objevil se na pražských ulicích případ dojemné lojality:

Stará žena, strkajíc před sebou vozík, na kterém seděl muž ve vojenské cepici s vyleštěným frantíkem, mávající berlemi. A na kabátě skvěla se pestrá rekrutská kytká.

A muž ten, mávaje poznovu a poznovu berlemi, křičel do pražských ulic: „Na Bělehrad, na Bělehrad!“

Za ním šel zástup lidu, který stále vzuřstal z nepatrného hloučku shromážděvšího se před domem, odkud Švejk vyjel na vojnu.

Švejk mohl konstatovat, že policejní strážníci, stojící na některých křižovatkách, mu zasalutovali.

Na Václavském náměstí vzrostl zástup kolem vozíku se Švejkem na několik set hlav a na rohu Krakovské ulice byl jím zbit nějaký buršák, který v cerevisce křičel k Švejkovi:

„Heil! Nieder mit den Serben!“

Na rohu Vodičkovy ulice vjela do toho jízdní policie a rozehnala zástup.

Když Švejk revírnímu inspektorovi ukázal, že to má černé na bílém, že dnes musí být před odvodní komisi, byl revírní inspektor trochu zklamán a kvůli zamezení výtržnosti dal doprovázet vozík se Švejkem dvěma jízdními strážníky na Střelecký ostrom.

O celé této události objevil se v Pražských úředních novinách tento článek:

Vlastenectví mrzáka. Včera dopoledne byli chodci na hlavních pražských

třídách svědky scény, která krásně mluví o tom, že v této veliké i vážné době i synové našeho národa mohou dát nejškvělejší příklady věrnosti a oddanosti k trůnu staričkého mocnáře. Zdá se nám, že se vrátily doby starých Řeků a Římanů, kdy Mucius Scaevola dal se odvésti do boje, nedbaje své upálené ruky. Nejsvětější city a zájmy byly včera krásně demonstrovány mrzákem o berlích, kterého stará matička vezla na vozíku pro nemocné. Tento syn českého národa dobrovolně, nedbaje své neduživosti, dal se odvésti na vojnu, aby dal svůj život i statky za svého císaře. A jestli jeho volání „Na Bělehrad!“ mělo tak živý ohlas v pražských ulicích jest to jen svědectvím, že Praha skýtají vzorné příklady lásky k vlasti a k panovnickému domu.

Ve stejném smyslu psal i Prager Tagblatt, který končil svůj článek slovy, že mrzák dobrovolce vyprovázela zástup Němců, kteří ho svými těly chránili před lycováním ze strany českých agentů známé Dohody.

Bohemie uveřejnila tuto zprávu žadajíc, aby mrzák vlastenec byl odměněn, a oznámila že pro neznámého příjímá od německých občanů dárky v administraci listu.

Jestli podle těch tří časopisů nemohla země česká vydat uslechtilejšího občana, nebyli téhož názoru páni v odvodní komisi.

Zejména ne vrchní vojenský lékař Bautze. Byl to muž neúprosný, který ve všem viděl podvodný pokus uniknout vojně, frontě, kulce a šrapnelům.

Známý jest jeho výrok: „Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantbande.“

Za deset týdnů své činnosti vymýtil z 11 000 civilistů 10 999 simulantů a byl by se dostal na kobytku i tomu jednacitiscímu, když nebyla toho šťastného člověka právě v tom okamžiku, když na něho zařval „Kehrt euch“, ranila mrtvice.

„Odnesete toho simulanta!“ řekl Bautze, když zjistil, že je muž mrtvý.

A před ním stál v ten památný den Švejk jako ostatní v plné nahotě, zakrývaje cudně svou nahotu berlemi, o které se opíral.

„Das ist wirklich ein besonderes Feigenblatt,“ řekl Bautze, „takových fikových listů v ráji nebylo.“

„Superarbitrován pro blbost,“ poznal šikovatel, divuje se do úředních listin.

„A co vám ještě schází?“ otázal se Bautze.

„Poslušně hlásím, že jsem revmatik, ale sloužit budu císaři pánu až do roztrhání těla,“ skromně řekl Švejk, „já mám oteklý kolena.“

Bautze podíval se strašně na dobrého vojáka Švejka a zařval: „Sie sind ein Simulant!“, a obraceje se k šikovateli, s ledovým klidem řekl: „Den Kerl sogleich einsperren!“

Dva vojáci s bajonety odváděli Švejka do posádkové věznice.

Švejk šel o berlích a s hrůzou pozoroval, že jeho revmatismus začíná mizet.

Pani Müllerová, která čekala nahore na mostě s vozíkem na Švejka, když ho viděla pod bajonetem, zaplakala a odešla od vozíku, aby se vickrát k němu nevrátila.

A dobrý voják Švejk šel skromně v průvodu ozbrojených ochránců státu.

Bajonetový svítily v záři slunce a na Malé Straně obrátil se Švejk před pomníkem Radeckého k zástupu, který je vyprovázěl:

„Na Bělehrad! Na Bělehrad!“

A maršálek Radecký snivě se díval ze svého pomníku za vzdalujícím se dobrým vojákom Švejkem s rekrutskou kytkou na kabátě, kulhajícim na starých berlích, zatímco sděloval nějaký významný pán lidem kolem, že vedou dezentéra.

Ilustrace JOSEFA LADY

Janko, lúčiac sa večer od svojej Zuzky, bol pevného úmyslu, že zajtra urobí väzny krok. Predsavzatie to bolo prehľadné skutočne smelé, vedel, že mnoho ľažkostí stojí mu v ceste. Vedel, že jeho láska materi nenie po vôle, že ona Zuzku nechce za nevestu, a preto chystal sa s ňou do tuhého boja. Spojenec jeho — otec — bol slabý, ktorý zuteká pri prvom ohni. No vzdor tomu chcel mať istotu v tejto veci čím skôr.

Zuzka i s Jankom obopalone teda si rozumeli; z mládeže nik ani netušil, aké city prechovávajú jeden k druhému, a čo by aj bol šípil niečo, nik po nich nesliedil, lež nechal prirodzený beh veci na pokoji. Vedľa teplého srdečia mládeže má so sebou dosť do činenia, preto málo stará sa o iného, nech len záujmy jeho vlastné nepožadujú od neho, aby sa postavilo na stráž na ich zachránenie. Keď srdce panny a mládenca na iných sa oholia, po iných slied, už samo v sebe strátilo ten súhlas, ktorý tvorí jeho prelesť. Tak teda Janko v bezprostrednom susedstve splietol milostný pomer s dcérkou smrteľnej nepriateľky matkinej, ktorú mu pripravil, nejednú krásnu a blaženú chvíliku. Včera od Plevy už vydobyl súhlas ohľadom ďalších krovok, dnes mienil to doma s materou urobit.

Dnes, keď sa po tanci prebudil, už slnečné stalo dosť vysoko. Hlava mu dosiaľ ešte nebola na mieste, ako to býva po noci, v zábave a tanci strávenej. Pri tom všetkom vstal i videl, že je už neskoro. Otec mal čo d'akovat že si mohol vše takto po tanci pospať, lebo ten zo svojej skúsenosti vedel, ako zle to padne po zábave zavčasu vstávať. Vzdor chorej hlave teda vstal a vyhľadával mienil rodičov, lebo včerajší tvrdý úmysel po krátkom sne opäť budil ho do činnosti. Tí sa zadivili, že tak včasne vstal po takom dlhom tančení. Hanke prišiel hned na um včerajší uzlík, a hoci šatka bola v sypárnici v truhle medzi sviatočnými hábami, predsa rieka:

„Čudné, že tak včas vstávaš, Janko! Po včerajsom chutnom tančení so Zuzkou Plevovie nebol by div, keby ta trochu nohy boleli. Neboli ta hlava od Plevovie výmenky za máje? Pre starú si nepostavil ešte?“

Janko bol v rozpakoch, ako to má s materou začať o tej Zuzke. Teraz ho potešilo, že sama polahčila jeho trápy stav tým, že sama začala. Janko so smiechom odpovedal.

„Oj, mamo, nebojte sa o moje nohy. Tie by ani do rána neboli ustali. Keď človek raz dostane do tanca toho, koho rád má, to sa potom tančuje ani v oblakoch. A vy ste, mamo, tiež ustali, keď vás sused Pleva za dievoctva povykrúcal! Ale on vrazil, že ste boli dobrou tanečnicou!“ A to tak ďalej potom išlo. Janko žartom odpovedal na náražky materine, tá sa ale veľmi na tom hnevala. So synom nevedela ešte tak dobre šermovať ako so starým, lebo ten spojoval vtip otcov s ostrostou matkinkou; preto ona vždy podliehala. Starý ale sa tomu len dobráky usmieval. Jankovi srdce stislo sa, keď uzrel tú mäkkú tvár s tým modrými očami, ktoré vždy dobrosrdečnou žiarili. Ako by sa bol Janko potešil, keby otec bol svojou vážnosťou rozhodol nakrátko tento neprirodzený spor medzi synom a matkou! Ale mimovoľne s opovrhnutím musel pozerať na bezvýraznú tvár otcovu, na tie usmievavé oči, ktoré pred ostrým pohľadom ženiným hneď hľadali kút na ibze a ani junáky pohľad synov vydržať nemohli. Preto žena, keď nemohla nič vykonať so synom, obrátila pozornosť na otca:

„Pozri, starý, tu je tvor hodný synček! Plevovie Zuzke stavia máje, s ňou tančuje, aj klobúk v tanči vymieňa mu ona. O chvíli ti pride možno do domu čo žena synčekova, abys' ju čo dcéru k srdcu privinul. Takého si ty syna vychoval!“

Muž bol dnes zas dobrej vôle. Všetko bral žartom, a aj tak vybavil nápadu ženine:

„Ze zuzke máj postavil, z toho nemusí byť ešte hned svadba. Alebo že s ňou tančoval! Bože môj, kolko tebe Pleva nastaval májov, a kolko sa nastaneval s tebou, a predsa rozmyslel si to potom s tebou lepsie, keď sa mal ženin.“

To nezrovnávalo sa s plánmi Jankovými, keď otec usiloval sa podozrenie matky podvraťať. On práve chcel na stupeň neomylnej skutočnosti povýšiť, aby mať jeho videla, že to ani nemôže byť inak. Preto rovno povedal:

„Nie je to pri mne tak ako pri Plevovi! Ja som na to postavil máje, na to som si Zuzkou dal vymeniť klobúk, aby každý videl, že sa radi máme. A

preto oznamujem vám, že chcem stav svoj premeniť. Prosím vás, rodiačia moji, o vaše požehnanie. Koho si beriem, už mať uhádla.“

Učinok slov týchto na Hanku bol zázračný. Ako držala habarku v ruke, ihneď ju na zem pustila. Čepiec sa jej nakrivil a ústa nad tým divom otvorili a zabudli zapriest. A tak dlho hľadela očami dupkom stojacími na syna. Potom rukami zúfale zalomila a začala sa smaniať. Bol to smiech blízky šialenosť. Jankovi mráz presiel cez všetky kosti strachom nad materou. Ona sa ešte raz z plného hrdla zasmiala:

„Hahaha! Eudia boži, počúvajte len! On chce... ktorú to chceš, Janičko? Staršiu, mladšiu a ďalšiu? Hahaha, tú akis!“ smiala sa ďalej Hank, potom ale skúmavo pozrúca na syna, chcela mu trochu nahnať strachu. Ale ten vydržal jej ostrý pohľad i vravel:

„To vy tak vrvávate, mamo? Pred vlastným synom a mužom? Krásne, krásne. Čo je smiešneho na tom, že chcem Zuzku Plevovie? Či je v tom nejaký hriech? Ak áno, dokážte mi to, a ja úmysel svoj premením.“

Hanka pomiala sa celkom na tento synov výbuch. Neočakávala taký sme-

ho domu usadiť a on preč do druhého domu odísť, aby sa z vášho susedstva osloboďil. Tým začom budem teda ja. Dobre, vaše kriovy mne čímené budem znášať, veď to bude vlastnému vášmu synovi! Len pokračujte, mamo, i ďalej v tom, len sa vadte i ďalej so susedom, bude to váš syn; nech potom ukazuje celý svet na vás, čo na dobrú mater! Pleva vám už nebude tripiet; pôjde radšej preč zo svojho domu. Ohovárate a prezývate i ženu i dcéry jeho. Ak nenajde záta do domu, predá ho i so záhradou obci. Bude tam potom cintorín. Potrebujú teraz nový, i bude to obci vhod, keby jej svoj dom Pleva predal. Mali by ste potom, mamo, krásne susedstvo.“

Hanka celú vyhrážku považovala za púhy žart. Bola presvedčená, že to len syn chce nastrašiť ju a pohnúť k priateľskéjšemu držaniu sa proti Plevovcom. V tom ale vstúpi do izby klepárskej kostoľníky. Jeho ako kružidlom odmerané kroky viedli ho rovno k stolu, kde zastal, väzne oprúc oň pravú ruku. V hovore pohrúžený domáci zadivil sa jeho nevdojakému prichodu a ako by zahambení, že ich dom „dymí“, nukali ho sedením.

ma; už jej vzbúrená fantázia predstavovala si pod kuchynským oblokom kryptu s kostami, hroby, kríže, jamy a desne hlasy kuvíkov.

Svoreň sa chytrou zprávou zotavil. Len s potešením pozeral na skrotenú ženu, ako sa na celom teple trasie. Keď ale zbadal úsmev uspokojenia na tvári synovej a kostolníkovej a vystrihol ich významné pohľady obopalejho uzrozumenné, svitlo konečne v jeho ľažkej hlave, i zbadal, že to nástraha synova. Pre aký ciel, tiež na to chytrou príšiel. Vedel, aký má žena jeho strach pred cintorínom a jeho hrúzami. Veď v noci nedvážila sa ani len do obloka pozriet; starý Svoreň d'akoval pánu bohu, že jeho žena má aspoň túto slabú stránku, ktorú ju vedel vždy na uzde držať. O, kolko ráz musela žena molochovi svojho strachu obetovať obligatne nedelne zvádu za cenu toho, že muž vyprevadil ju na dvor, alebo že prvý potme vstal a svetlo rozsvietil! A čo týmto spôsobom žena mu sľubila, to verne i splnila, nechcejúc kredit svojho muža pokaziť. Preto i teraz strach ženin chcel využiť v prospechi plánov synových. Jemu lichotilo, že jeho syn bude pánom u susedov, preto rozhodne si teraz stal na jeho stranu a začal svoj odev kefovať, aby slušne mohol sa predstaviť vo fare. Pooča kukolku i tu na trasúcu sa Hanku. Konečne vzal klubuk a chytal sa kľučky. V tom žena chytla mu ruku:

„A ty ideš? Pre pät rán Kristových, Jurčíčko, prekaz ten odpredaj: ak nie, teda mňa prvú do nového toho emitera pochováte. O, to by nebola nikdy očakávala od môjho suseda.“ Tu sa ho žena kŕčivite vŕkovala hrdla chytia, nechcejúc ho ani na piad pustiť. Utrápenú hlavu mocne tisla na plecia mužove a jej prestrašené ľadne rúky vydychovali. Svoreň to cítil a blažilo ho to, tušiac, že teraz aspoň dá cítiť žene svoju moc. Preto s väznou tvárou poviedal:

„Tu je, duša moja, ľažko niečo vykonat; ja sa porúcam do bozej vôle,“ a tu pohľadil celou dlaňou rozplamennú tvár ženy, pohliadnuc potutelne na syna, rodičov s napäťou pozornosťou sprevádzajúceho. „Mne je to nič. Ja nedbám, nech Pleva robi, čo chce, ale ty, dievka moja! Nuž tak je to, nechceela si múdrú radu mužovu posluchať. Teraz tu máš! Dost som sa ta naprosil: nedajme vráta susedovi zahradiť, škoda mu to bude veľka, a ty si odporovala tomu. Ženu jeho strigou prezývaš, synovi nechceš dovoliť jeho dečeru vziať, nuž čo má urobiť iného, ako takéto niečo? Ja tú zmluvu do litery podpísem. Áno, ja nedbám; ale v noci sa na tvoj krik nikdy neohlásim; nedbám, čo sa hned od strachu pominiest. Aby si vedela, čo znamená muža posluchať!“ A s tým poberal sa von. Už nohu preložil cez prah, keď ho žena zastavila zvyškom už tratiacej sa sily. Jej prestrašený zrak nemôžu prosbu vyjadrovať, s najväčšou oddanosťou vpijajúca sa v tahi tváre mužovej. Jej oko stratilo onú ostrotu a žiaru jeho, pred ktorou musel Svoreň cívnut, bola tiež zlomená. Slovom: Svoreň bol neobmedzený pánom v dome i rodine. A ako nedospely chlapci, dostanúc uzdu do ruky, s koňmi nestrne a tyransky zachodí, aby svoju moc nad nimi dokázal, tak i Svoreň chcel moc svoju nad ženou stále poistiť si tým, že ju úplne zneužíval a polovične cítiť dal. Žena bola úplne zlomená a strachom sa trasúca šepkala:

„Všetko urobím, čokolvek chce. Plot zájtra zvališ, so synom ešte dnes pôjdeš Zuzku nahovárať!“

„Synu, nech ta krok podujatý vede k zdaru a zveladku!“ riekoval otec a vložil ruku na synovu hlavu. Tento pochyb i mať nevdojak nasledovala. Následkom veľkého duchovného otrásenia bola celkom makká, teda ženskejšia; muž ale bol mužskejši, teda krajší.

Po tomto výstupe Svoreň šiel, rozumie sa, i s kostolníkom a synom, nie do fary, lež do Plevov. Zuzku im bez všetkých ľažkostí sľubili, a v nasledujúcom nedele bola už ohláška. Fabula o emiteri zostala strašidlom pre Svoreňovu, zrodenným v hlave — Janka. Nad mužom už viac nikdy nepríslah, k rozhodnej nadvláde, ale vo všetkom dala sa mu viesť; ale i on sa tiež naučil rozkazovať, takže nebol už nikdy v ľažkostach pred ňou. Plot dal Svoreň po nahováraní hned zvaliť, i Pleva odstránil spred obloka kuchynského cieľu. Na svadbe bol prvým družcom Ondrej Ranostaj a jeho družicou Žofka Svoreňová, ktorí si museli dobre rozumieť, lebo veľmi sladko jedli na druhého hľadeli. Svoreňová, udobrená predcitem blízkej svadby dcérinej úplne sa zmierila so synom i Plevovcami; ba keď ich poznala, spáčili sa jej.

MARTIN KUKUČÍN MÁJE

Kresba: K. Iwanicka

lý odpor od neho, preto nemohla sa spomätať z toho prekvapenia. K tomu syn pozeral na ňu zrakom strašlivým, akoby ju ním prebodnúť chcel, preto ona len ostýchavo hovorila: „Oj, synku, hriech, veľký hriech. Ty ju nechceš z lásky, ale preto, že ti jej bezbožná mat porobilu. Ano, dala ti odvarok z potajomnej zelinu, aj previedla ňa cez prah, pod ktorým je zem v deviatich hrobok. No ale,“ a tu sa začala zas rozpalovať na bezbožnú susedu, „ja sa pomstím, hrozenie pomstím na tej strige, pre teba, moje dieťa zlaté. Oj, už teraz viem, prečo mi dala dva kuchynské obloky cieľu vystaviť! Ona mi svetlo božie zastala preto, aby som do jej dvora nemohla vidieť, ako mi jediné dieťa zvádzajú.“ A tu jej slzy bôlu vstúpili do oka nad milovaným, zavedeným dieťatom.

Jankovi bolo ľuto matky. Bolelo ho veľmi, že sa nedá presvedčiť; bolelo ho, že proti jej vôle musí sám hľadať svoj šťastie. No matkina bázeň pred strigami zabávala ho i musel sa vzdor všetkej svojej tiesni srdečne zasmiať nad matkinkou poverou: „Vám, mama, vám by sa zišlo porobiť, žeby ste sa tak nehnelyvali bez príčiny na bližných svojich. Ja z čistej lásky chcem Zuzku Plevovie, a keď ju vy poznáte, i vám sa zapáči. Vedľa je taká prívetivá a tičá, že ju musí každý rád vidieť, kto ju len zná. Verte mi, ja som málo pochodoval do Plevov, málo som ja popil u Plevov, to už pán boh tak nás zviedol spolu. Ani vám cieľu nestavali preto pred kuchynským oblokom, aby ste nezbadali, že ja ta chodom, ale preto, že ste vy im za humnom vráta zaplotili, aby nemohli do humna s vozom vziať. Keď ste im najprv vy zapriečili, prečo by sa oni nemohli brániť? Vy ste predali svoj bývalý dom, a prišli ste k Plevovcom bývať, len aby ste im čím najviac protivne urobili. Pleva sa už mnoho raz predo mnou žaloval, a preto chce Zuzku vydať a zaťa do svoj-

„Ach, horkýže môj prehorčený sedel! Treba mi od rána do večera sem i ta chodiť. Už nestačím ani nohy za sebou vláčiť. Veru neškodilo by občerstvenie.“ Tým narážal na včerajsiu výmenu Žofíky, vlastne na pozostatky z nej. Keď ale domáci narážku túto len tak nahluchu pustili, pokračoval: Pán farár ma, Svoreň, poslali po vás, žeby ste hned k nemu šli.“

Svoreňovi prešiel mráz po chrbe: „Čože majú so mnou vo fare? Vedľa ja do kostola riadne chodí, nikoho som nezabil, nikomu niž neukradol, nikoho neozbil. Čo ma teda volajú? myslie si gaza, akoby do fary len takýchto priestupníkov potrebovali. Ale že sa necítil byt ničím takým, opýtal sa kostolníka:

„Načo ma ta volajú? Povedzte mi, Palko, prosím vás.“

Kostolník zbadal Svoreňov strach, preto potešil ho: Nič zlého, nič. Túto sused vás, Pleva, chce svoj dom i so záhradou pod emiter predáť. Odpoly darmo, ten — blázon. Deťom svojim podrezal chce hrdlo, a svoje manie tapredaj. Pekný to otec! Pán tatík už napísali zmluvu, len potvrdil svedkami ju treba. Jedným budeť vy a druhým ja. Nebude vám to velmi milé, nuž ale potrpte len trochu. Schodil som celú dedinu, ale chlapa nedostaneš ani za dukát, dedina ako vymretá. Kurta šiel na jarmok, Perašín orie a Lapoš šiel do hory, a tak ďalej to tak každý niekam ide, len ja sa tu tlčiem. No podte, chytrou podte!“ a už ho chytal za rukav.

Ale Svoreň mlčal, len stál zadivený; ani čo by mu všetka klepárska voda za ušami hučala, taký pocit na sebe cítil. Jeho žene ale studený pot speril sa na čele a tepny na hlave bili zimnične, ako keby sa chceli roztrhnúť. Stala celá sa trasúca pred kostolníkom.

„Ježiš, Mária! To nám chce vykázať?“ a na celom tele striasla ju zi-

CIEĽ - VYŠŠIA EFEKTIVITA PRÁCE

Tento rok — suhlasne s očakávaním mnohých krajánov — mal by znamenáť výrazný medzník v rozvoji činnosti našej krajanskej organizácie. Samozrejme, bude to závisieť nielen od splnenia požiadaviek a návrhov predložených na výročnom pléne ÚV KSČS v Jurgove, ale aj od lepšej, iniciatívnejšej a obetavejšej práce aktívnu a všetkých členov našej Spoločnosti.

Práve na túto závislosť, rozhodujúcu o perspektívach našej organizácie, poukázalo veľmi dôrazne posledné, 3. plenárne zasadanie ústredného výboru, ktoré sa vo svojom uznesení obracia priamo nielen na krajanský aktív, ale na všetkých členov s výzvou o „zvýšenie aktivity a pozdvihovanie pracovnej úrovne v celej našej organizácii...“

Pokusme sa spoločne zamyslieť nad touto výzvou. Pouvažujme, či každy z nás urobil všetko, čo mohol, pre našu organizáciu. Pišem „každý z nás“, lebo sa mi zdá, že všetci členovia mali by sa nielen aktívnejšie podieľať na plnení štatutárnych cieľov a akčných

programov vo svojich miestnych skupinách, ale aj sami vychádzať s iniciatívou, odhalovať rezervy v pôsobnosti KSČS a nečakať, až ich k tomu vyzve predseda či výbor miestnej skupiny, obvodný alebo ústredný výbor.

Takouto základnou povinnosťou každého člena je bezpodmienečne pravidelná účasť na schôdzach miestnych skupín. Treba si sebakriticky priznať, že doteraz s tým nebolo najlepšie. Keď sme prezreli zápisnice zo schôdzí v uplynulých rokoch vysvitne, že vo vôlej väčšine miestnych skupín na schôdze chodilo — povedzme si to otvorene — nevela členov a 50-percentná účasť už znamenala veľký úspech. Preto sa často stávalo, že dokonca výročné volebné schôdze bolo treba prekladať a tak sa uskutočňovali v druhom, ba dokonca v treťom termíne.

Poukazujem na to preto, že práve tento rok nás čaká výročná volebná kampaň v miestnych skupinách na Spiši, Orave a v českých strediskách. Jej úspech bude závisieť nielen od toho, či na schôdze prídu všetci členovia, ale aj od ich aktívnej účasti v

predvolebnej diskusii, iniciatívosti a príspevku k rokovaniam v MS. Náležitá frekfencie a priebeh kampane bude svedčiť o tom, naokolko sa všetci citime spoluodpovední za ďalšie osudy našej krajanskej organizácie. Mimoriadne žiadúca bude účasť mládeže a žien, ktoré asi pre prílišné zaťaženie pracovnými povinnosťami v domácnostach patrili doteraz k pasívnejším členom našej Spoločnosti. A vieme, že keď chceš, dokážu vela. Máme predsa hodne pekných príkladov ich aktivity.

S aktivizáciou sa úzko spája zdokonaľovanie krajanskej práce, jej pozdvihovanie na vyšiu úroveň. Ide o to, aby bola efektívnejšia a prinášala čo najlepšie výsledky. Nemožno sa totiž úzkonostlivo pridržiavať všetkých starých pracovných metód, ktoré sa sice kedysi, keď vznikla naša Spoločnosť, osvedčili, ale teraz už nie sú účinné. Treba uplatňovať nové metódy, obohacovať formy práce, ktoré by vzbudzovali záujem a pritahovali krajánov k našej organizácii, a to vo všetkých oblastiach jej pôsobnosti. Tak napríklad volakedy stačilo, že v klubovniach

miestnych skupín bol televízor, nejaké hry a trochu slovenskej tlače a kníh, aby boli vždy preplnené krajánmi a nielen nimi. Dnes to už nestačí a aby klubovne mali takú istú návštevnosť, treba nielen zlepšiť ich vybavenie, ale predovšetkým musia mať bohatší a atraktívnejší pracovný program, prispôsobený súčasným a nepochybne vyšším požiadavkam krajánov. Napokon príklad aktívnejšej a zároveň účinnejšej novátorskej krajanskej práce može poskytnúť aktív z Ciernej Hory, Tribša alebo Lapšanky, ktorímu sa po mnohoročnej prestávke podarilo tento rok obnoviť vyučovanie slovenčiny v miestnych základných školách. Tento príklad mali by nasledovať ďalšie miestne skupiny.

Ešte jedna poznámka. V mnohých miestnych skupinách najväčšiu farchu krajanskej práce, najmä organizačnej, niesol na svojich ramenach predseda prípadne ešte niekoľki členovia výboru MS. Nie je to správne a aj efektívita práce v tých miestnych skupinách je oveľa nižšia ako by mala byť, lebo jeden človek jednoducho nastačí na všetko. Treba týmto obetavým činitelom pomôcť a pôsobiť kolektívne. Vtedy aj práca bude ľahšia a zaberie menej času, aj jej výsledky budú oveľa lepšie. Pouvažujme o tom.

JÁN ŠPERNOGA

KRÁĽOVNA

BEŽKÝN

Letná atletická sezóna je už v plnom prúde. Skoro každý deň počúvame správy zo svetových štadiónov o znamenitých výsledkoch, národných, európskych a dokonca svetových rekordoch. Je potešiteľné, že medzi autormi týchto hodnotných výsledkov sa už viackrát zaskvelo meno vynikajúcej československej športovkyne, striebornej olympijskej medailistky na 400 m v Moskve JARMILY KRATOCHVILOVEJ.

Zdalo sa, že po olympijskom triumfe ju už neuvidíme na bežeckej dráhe, že skráta zavesí tretry na klinec. Vedľa v januári t.r. skončila tridsiatku. Na štartie nestalo sa tak a rýchlonohá Jarmila nadálej preteká a veľmi úspešne. Ale o tom neskôr...

Narodila sa v januári 1951 v Golčovom Jeníkove v rolnickej rodine. Od malíčka ju vychovávali k tvrdej, svedomitej práci a práve tomuto návyku vŕačia všetky neskôršie úspechy. Už ako gymnaziastka v Čáslavi prejavovala všeobecné športové záujmy. Lákali ju najmä šprinty na 100 i 200 m, ale aj skok do diaľky, ba aj vrh gulou. Práve tam sa pred štrnásťimi rokmi oznamila s trénerom Miroslavom Kváčom. Potom boli dlhé roky spoločného tréningu i úsilia, úspechov, radosti, ale aj sklamania, ale nikdy beznádeje. Jarmila celý život svedomite drela. Zadarmo nič nedostala. Bola veľmi tvrdohlavá, a keď si niečo vzala do hlavy, nebolo pomoci. Postupne, veľmi pomaly sa dosťavila aj výsledky, z roka na rok lepšie.

V príprave na olympijské hry v Moskve si nasadila tak tvrdý tréning, aký len málokdo dokáže vydržať. Tréner Kváč musel neraz brzdíť jej zápal. Do Moskvy išla s nádejou, že sa v štvorstroke umiestni v prvej šestke. Ale keď v rozbehu zvíazila pred sve-

tovou rekordérkou Maritolou Kochovou stalo sa zrejme, že sa dostala do výbornej formy. Podobne bolo i v semifinále a odrazu sa stala kandidátkou na medailu. A neskamala. Vo finále ju predbehla iba Kochová. Jarmila bola druhá a získala treť najlepší čas v histórii behu na 400 m 49,46 sek. Predtým rýchlejšie zabehlí túto trať len Kochová — 48,60 a Irena Szewińska — 49,29. Pritom Kratochvílová nebola vžim spokojna s týmto behom, lebo — ako tvrdila — bežala príliš meravo.

Celý vlaňajší rok mala Kratochvílová znamenitý. Po moskovských OH zabehla doma 100 m za 11,43 sek. a 200 m za 22,53 sek. — všetko časy svedovej úrovne.

Tento rok opäť začala vynikajúco. Po intenzívnej jesennozimnej príprave štartovala na 12. halových majstrovstvach Európy v atletike v Grenobli a veľmi úspešne. Bola jedinou z bežkýň, ktorá zvíazala suverénne — dosiahla čas 50,07 sek. Keby bežecká dráha bola vhodnejšie skonštruovaná, najmä jej oval, bola by nepochybne ohrozila svoj rekordný výsledok 49,64, ktorý dosiahla skôr vo Viedni.

Jarmilin nástup do letnej sezóny bol skutočne impozantný. 3. júna na pretekoch o Zlatú tretu v Ostrave zabehla stovku za 11,21 sek. a 200 m v rekordnom čase 22,07 sek. To nikto nečakal. Ale o dva dni neskôr na pretekoch v Bratislave priam ohromila všetkých milovníkov atletiky úžasnými rekordmi ČSSR: 100 m zabehla za 11,09 sek a 200 m za 21,97 sek. Pripomeňme, že doteraz lepšie výsledky v dvojstroke mala len Kochová — 21,71 a Ashfordova (USA) — 21,83. Všetko nasvedčuje tomu, že tento rok nás Kratochvílová ešte neraz očari skvelými behmi.

JÁN KACVINSKY

hviezdy * * * svetovej estrády

ROLLING STONES

Keď sa na začiatku šesťdesiatych rokov objavila na anglickej rockovej scéne známa skupina The Beatles a získaala si čoskoro svetové estrády, zdalo sa, že medzi ňou a ostatnými skupinami mládežníckej hudby vznikla obrovská medzera, ktorú v podstate nikto nebude v stave vyplniť. A predsa existovala skupina, ktorá od začiatku dosiahol úspešne superíla so slávnymi Beatlesmi — práve ROLLING STONES.

Táto skupina vznikla v roku 1962 v londýnskom prostredí mladých nadšencov rhythm and bluesa. Už prvé nahrávky takých skladieb ako Come On alebo I Wanna Be Your Man upozornili na skupinu, zato ďalšie napr. Not Fade Away budú Its All Over Now spôsobili, že ju — keď ide o popularitu — okamžite zaradili na druhé miesto, hned za slávnych The Beatles. Neskôr

sa dokonca stávalo, že niektorá ich skladba v zozname najpopulárnejších šlágrov sa umiestnila pred hitmi Beatlesov.

Odtedy prešlo už skoro 19 rokov a Rolling Stones stále patrí k najlepším a najzaujímavnejším skupinám. Nahrali už desiatky platných a všetky boli okamžité vypredané. Na ich koncerty sú lístky zakaždým vypredané už niekoľko mesiacov skôr. V roku 1969 odišiel zo skupiny gitarista Brian Jones, lebo sa chcel osamostatniť, a na jeho miesto Mayalla.

Tú sú najznámejšie šlágre skupiny Rolling Stones: Little Red Rooster, The Last Time, Satisfaction, Get Off My Cloud, 19th Nervous Breakdown, Paint It Black, We Love You, Jumping Jack Flash, Honky Tonk Woman, Brown Sugar. Nahrali mnoho ďalších napr. Out Of Our Heads (1965), Aftermath (1966), Beggars Banquet (1968), Sticky Fingers (1971), Metamorphosis (1975) Black And Blue (1976) a ďalšie.

Rolling Stones vystupuje v zložení: Ron Wood (gitara), Charlie Watts (bubeník), Mick Jagger (spev), Bill Wyman (basová gitara) a Keith Richards (gitara, spev).

ON A ONA

T.R. Chcela by som, aby ste napísali niečo o spoločenských pravidlach týkajúcich sa fajčenia. Totiž narúšanie týchto pravidiel je u nás, ale nie len, dosť časte.

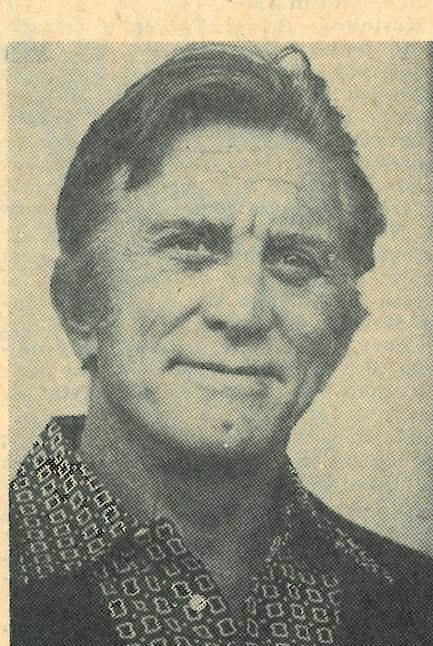
Fajčiai sú rôzni — jedni majú radi cigarety, iní cigary budú fajku. Najškodlivejšie sú cigarety, ale o tom snáď inokedy. Teda pravidlá... Fajky, najmä dlhé, sa môžu fajčiť len v úzkom kruhu rodiny alebo priateľov. Plúvať na dlážku sa nesmie ani doma. V spoločnosti by sa nemala zjavíti ani krátká fajka a už vŕboc je vylúčene čistiť ju, podobne ako cigaretovú a lebo cigarevu špičku. Fajku nikomu neponukame, cigary sa ponúkame len mužom, ktorí cigarety ponúkame všetkým, aj ženám, ak fajčia. Všetci fajčiai sa v spoločnosti majú najprv spýtať žien, či si môžu zapálit. Ženy k tomu pra-

vdepodobne dajú súhlas, kym hostiteľka súhlas prakticky dať musí.

Veľkú spoločenskú chybu robia hostitelia-nejfajčiai, ktorí zabudnú, alebo umyselne neponuknú svojim hostom cigarety, alebo im dokonca bránia fajčiť. Čas návštavy nie je vhodný na prevýchovu fajčiarov. Ak ich už pozvali, majú im dovoliť fajčiť, lebo sa budú cítiť ako vo väzení. Na návštive však nefajčíme, ak je v tej istej miestnosti malé dieťa. No ak tam fajčia rodičia dieťa, môžeme si zapáliť aj my. Avšak z ľudského a zdravotného hľadiska by sa tam fajčiť nemalo. Tak isto nemáme fajčiť pri návštave chorého človeka.

Pri jedle si nezapálime dovtedy, kym ešte niekto je. Nesprávne je zapáliť si tesne pred podávaním jedla, lebo cigareta otupuje chut. Spoločensky neúnosné je taktiež fajčiť medzi jedlom, lebo to obťahuje spolustolovníkov a poruší je aj rytmus jedla.

TETA DORA

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje znameniteho amerického filmového herca. Stváril desiatky skvelých úloh. Vystupoval o.i. v takých filmoch ako Smäd po živote, Hrdinovia z Telemarku, Spartakus, Pekelník, Tichá dohoda a v mnohých kovbojkách. Naposledy vytvoril hlavnú postavu v seriáli podľa románu Peniaze. Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie.

* * *

V Živote č. 5/81 sme uverejnili snímku známej americkej herečky Elizabeth Taylorovej. Knihy vyžrebovali: Helena Markovičová z Hodonína, Jan Duba z Kladska a Eva Kovalová z Krakova.

OTVÁRAM RUŽU

VOJTECH MIHÁLIK

Otváram ružu za belasou záhradou,
kto nazrie dovnútra, ten vie, že búši
pod každým listkom malé srdce súčitu
s bezhraničnosťou tvrdze tolkých duší.

Efíbi chodia spávať ku mne do ruže
a schnúci prameň plniť živou vodou,
na moje stromy ako lampy vešajú
žiarivé disky najvábanejších plodov.

Bzučiace úle obletujú na slnku
a potom skvostne oblohou sa plavia
a moja ruža krotko sa im vzdáva.

Až umrie, stratí svoju hadiu korunku
a ja z jej listkov vynesiem si vletku
súčitné srdce, plné slz a zmätku.

Kolikrát ještě

Kolikrát ještě povede mne
ta cesta mezi ořesím?
Kolikrát ještě, smrky temné,
se s vámi večer potěším?

Kolikrát, ještě, kroky moje,
se zastavíme v kružinkách?
Kolikrát, zbaven nepokoje,
jda nepocítím žádný strach?

Kolikrát ještě rozhlednu se
k šumavským horám modravým?
Kolikrát ještě dny tvoje rusé
pod letním nebem pozdravím?

Kolikrát ještě prodlévaně
trptytivá jitra projdou mnou?
Žampión v ovse, špičky v trávě
vydychnou vůni houbou?

Kolikrát ještě budu z tebe
naslouchat, kraji, vlnám žít?
Studánko žabi, ptačí nebe,
zde chtěl bych věčně ticho pit.

LADISLAV STEHLÍK

slovník Života
POLSKY SLOVENSKY ČESKY

(83)

Teraz si povieme niečo o slovenskej abecede: skladá sa zo 43 hlások. Každú hlásku označujeme jedným osobitným písmenom. Výnimkou sú hlásky dz, dž, ch, ktoré označujeme spojením dvoch písmen. Neslobodno ich nikdy rozdeľovať: hádzat (há-dzat, nie hád-zat)! Písmenami i — v označujeme v slovenine hlásku, ktorá znie v oboch prípadoch ako i. Vo výslovnosti niet medzi nimi rozdielu — v polštine je ten rozdiel veľmi markantný (pié — pysk)!

Rozdelenie hlások:
samohlásky krátke = a, ä, e, i, y, o, u
dlhé = á, é, í, ý, ó, ú
dvojhľásky = ia, ie, iu, ô (vyslov ou)
spoluholásky tvrdé = d, t, n, l; g, k, h, ch
mäkké = d', t', n', l'; dž, č, š; z, dz, c, j,
obojaké = b, p, m, v, f, r, z, s

V slovenine máme aj dlhé spoluholásky: ī, ū (žltok, kŕdel).

Spoluholásky l, l, r, ū sú slabikotvorné, to znamená, že tvoria s inou spoluholáskou slabiku: pl-ný, žl-tok, vr-chár, kŕ-del a pod. Všimnite si, aké ľaznosti robí cudzinecovi správne vysloví meno mesta Brno (správna vyslovnosť je dvojslabičná Br-no).

kolektywizacja	kolektivizácia	kolektivizace
gospodarka	družstevné	družstevní
kolektywna	hospodárstvo	hospodářství
koležanka	kolegynia	kolegyně
koleženski	priateľský	priateľský
koležka	kamoš	kámoš
koleđa	koleda	koleda
kolędnik	koledník	koledník
kolia	náhrdelník	náhrdelník
koliba	koliba	kolibřík
koliber	kolibrík	kolibrík

koli-	dować	kolidovať,
dować	kolistość	krížiť sa
kolizja	kolizja	okrouhlost'
kolka	kolika	kolize
kolnač	bodnúť	kolika
kolonia	kolónia	bodnout
kolonija	letný	kolonie
letnia	tábor	tábor
kolonis-	kolonista,	kolonis-
ta	osadník	ta
kolor	farba	barva
kolorek	farbička	barvička
kolorować	farbit	barvit
dostawać	červe-	červenat
kolorów	nať sa	se
nabierać	dostávať	dostávat
kolorów	zdravú farbu	zdravou pleť
kolportaż	kolportáz	kolportáž
kolumna	stlp	sloup
kolumnienka	stĺpik	sloupeček
kolumnada	stĺporadie	sloupoví
kołacz	kołáč	kołáč
kołatać	búchať	bušit
kołatka	rapkáč	řehtačka
kołczan	tulec	toulec
kołdra	paplón	příkrývka
kołek	kolík	kolík
stać jak	stát ako	stát jako
kołek	kôl	sloup
zawiesić coś	odložiť	odložit
na kołku	niečo	něco
koł-	golier,	límc,
nierz	príruba	příruba
koło	koleso	kolo
koło garn-	hrnčiarsky	hrnčířský
carskie	kruh	kruh

**LUDIA
ROKY
UDALOSTI**

JÚN – ČERVEN

1.VII.1921. V Šanghaji sa konal zakladateľský zjazd Komunistickej strany Číny za účasti 12 delegátov, ktorí reprezentovali komunistické marxistické krúžky.

4.VII.1776. Na kongrese vo Filadelfii vyhlásili deklaráciu o nezávislosti Spojených štátov Severnej Ameriky. Bol to druhý rok secesnej vojny medzi štátmi Severu a Juhu, ktoré sa skončila v r. 1783. Prvým prezidentom USA bol národný hrdina Spojených štátov George Washington.

4.VII.1941. Ludovooslobodenec partizánske jednotky na čele s J.B. Titom začali všeobecné ozbrojené povstanie proti nemeckým okupantom a kolaborujúcim s nimi fašistickým reakčným skupinám. Povstania sa zúčastnili Česi a Slováci žijúci v Juhoslávii.

4.VII.1941. Vo Lvove zahynul Tadeusz Boy-Żeleński, významný poľský publicista, básnik, satirik a zaslúžený prekladateľ francúzskej literatúry (nar. 21.XII.1874). Spolu s ním nacisti zatkli a popravili poľských vedcov, profesorov Lvovských vysokých škôl.

4.VII.1943. Počas katastrofy britského vojenského lietadla v Gibraltari zahynul Władysław Eugeniusz Sikorski, politik, generál zbrane, hlavný veliteľ poľských ozbrojených sil na Západe a ministerský predseda poľskej vlády na emigrácii. Władysław Sikorski sa narodil 20. mája 1881 v Tuszowwe Narodowem nedaleko Sandomierza. V rokoch 1908–1918 bol spoluvorcom poľských vojenských organizácií v Haliči spejúcich k nezávislosti, bojoval v poľských legiach a bol členom Hlavného národného výboru. Po páde Rakúsko-Uhorska a vzniku poľského štátu zostal v armáde, plnil dôležité veliteľské funkcie a zohral významnú úlohu v živote krajiny. Bol o.i. ministerským predsedom a dvakrát ministrom pre vojenské otázky. Keď plnil túto funkciu, začal boj s Józefom Piłsudským o vplyvy v armáde a pokúšal sa zaviesť zákon o organizovaní najvyšších vojenských orgánov, ktorý sa nezhodoval so stanoviskom Piłsudského. Po májovom prevrate v roku 1926 ho prepustili z funkcie a zadalili do dispozície ministra pre vojenské otázky. Venoval sa spisovateľskej práci a v r. 1936 patril k tvorciam protisačného Frontu Morges a Strany práce.

Po útoku Nemecka na Poľsko Władysław Sikorski opustil 18. septembra krajinu a cez Bukurešť sa dostal do Francúzska, kde sa 30. septembra 1939 postavil na čelo poľskej emigračnej vlády. Zároveň bol do 26.IX.1942 ministrom pre vojenské otázky a od 7. novembra hlavným veliteľom. V júli roku 1941 podpísal so ZSSR zmluvu o obnovení diplomatických stykov a o utvorení poľskej armády na území ZSSR. Bol pochovaný na cintoríne poľských letovcov v Newarku pri Londýne.

11.VII.1856. V Plzni umrel Josef Kajetán Tyl, významný český dramatický spisovateľ, prozaik a národný buditeľ, zakladateľ českého divadla (nar. 4.II.1808 v Kutnej Hore).

12.VII.1876. V Lukovištiach v Stredoslovenskom kraji sa narodil Ivan Krasko, vlastne Ján Botto, významný slovenský básnik, národný umelec (um. 3.III.1958 v Bratislave).

15.VII.1871. V Brezne umrel Ján Chalupka, slovenský dramatický spisovateľ a satirik, ktorý hral významné role. K najvýznamnejším jeho divadelným hrám patria komédie o.i. Kocourkovo, Všecko nao-pak, Třináctá hodina a dráma Dobrovolníci (nar. 28.X.1791 v Hornej Mičine).

15.VII.1876. Vo Lvove umrel Aleksander Fredro, najväčší poľský dramatik, autor veselohier a básnik (nar. 20.VI.1793 v Surochowе pri Jaroslawi).

15.VII.1943. Na 533. výročie historickej bitky pri Grunwalde sa konala v Sielcoch pri Oke v ZSSR príslušná 1. pešej divízia T. Kościuszka, ktorá v polovici októbra 1943 zviedla pri Lenine prvú významnú bitku Poľskej ľudovej armády.

18.VII.1936. V Španielsku vypukla občianska vojna, ktorú vyvolala rebélia gen. Franca proti ľudovej vláde a podporovalo fašistické Nemecko a Taliansko.

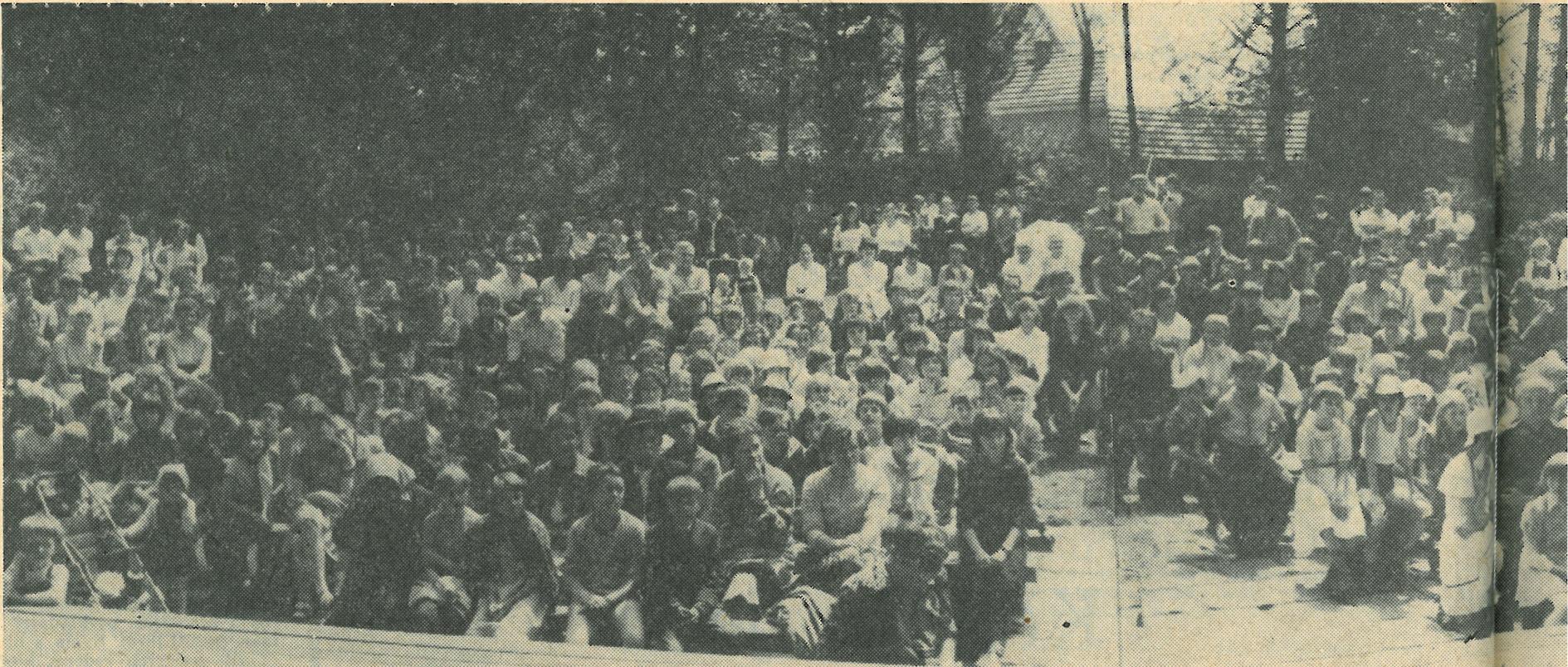
18.VII.1941. Zástupcovia vlády ČSR a ZSSR podpisali v Londýne dohodu o spojenectve v boji proti tretej říši a o utvorení československých jednotiek na území ZSSR.

20.VII.1944. Sovietske a poľské vojská prešli cez Bug a oslobodili prvý kúsok poľskej zeme a prvé poľské mesto Chelm.

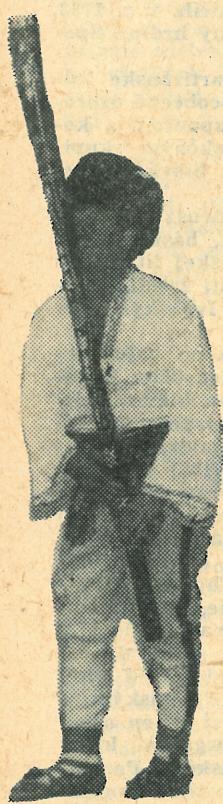
21.VII.1944. Krajinská národná rada utvorila v Cheleme Poľský výbor národného oslobodenia, ktorý bol prvým orgánom výkonnej moci ľudového Poľska. Nasledujúceho dňa — 22. júla PVNO sformuloval smernice svojej politiky, program oslobodzovacieho boja a rekonštrukcie poľskej štátnosti v historickom Manifeste poľskému národu. Spolu s Manifestom verejnili prvý dekrét PVNO o spojení dňa 23. júla 1945 v jednotnú Poľskú ľudovú armádu: Poľskú armádu utvorenú v ZSSR, ktorá práve vchádzala do vlasti a bojujúcu v ilegalite Ľudovú armádu.

28.VII.1914. Vypukla prvá svetová vojna (1914–1918), v ktorej padlo vyše 10 miliónov ľudí.

29.VII.1856. Umrel Karel Havlíček Borovský, vynikajúci český novinár a spisovateľ (nar. 31.X.1821).

SVIATOK ORAVSKÉHO FOLKLÓRU

Orava, ako neveľa ľiných oblastí, oplýva bohatstvom pekných starodávnych ľudových zvykov a uchvacuje každého svojou rázovitostou, krásou prírody a bohatým, neopakovateľným folklórom. Žiaľ, mnoho z dávnych obyčajov už zaniklo. Čoraz zriedkavejšie stretávame v jednotlivých obciach malebné oravské kroje, vytlačané modernými odevmi priemyselného pôvodu, mizne pomaly typická oravská architektúra, drevencov domov so zalomenými šindľovými strechami, nahradzovaných veľkými murovanicami buď vilami mestského typu. Napriek tomu sa ešte mnoho starých zvykov zachovalo podnes vďaka starostlivému kultivovaniu ľudových tradícii, najmä v posledných rokoch. Jedným z nich je jarné vyháňanie dobytku o oviec na pašu, čo sa pred niekoľkými rokmi stalo podnetom pre zorganizovanie pekného podujatia — Pastierskeho sviatku, ktorý sa stal trvalým javom kultúrneho diania na Orave.

V dňoch 20.—21. júna t.r. sa uskutočnil už ôsmy ročník Pastierskeho sviatku. Jeho dejiskom bola prvý deň Horná Zubrica, kde sa už od rána schádzali účastníci tohto podujatia a pozvaní hostia. Pri miestnom Oravskom skansene ich víťali rezkými melódiami ľudové kapely čakajúce na vystúpenia a medzi nimi chýrni Vengriovci z MS KSČaS v Privarovke. Organizátori tohto podujatia, medzi ktorými sa po rokoch opäť ocitla aj naša Spoločnosť, pripravili tuná zaujímavú výstavku rezbárskych prác ľudového umelca Alojza Šmiecha z Pekelníka.

O pol jednej náčelník Gminného úradu v Jablonke Stanisław Kruczek slávnostne otvoril na pôde skansenu ôsmy ročník Pastierskeho sviatku a v krátkom prejave oboznámil prítomných s hospodárskym a kultúrnym rozvojom Oravy. Poukázal na badateľný kultúrny vzostup oravských obcí v období ľudového Polska, mnohé kultúrne podujatia a vymenoval viaceré

súbory a ľudové kapely, ktoré rozvíjajú oravský folklór.

Tak ako v predošlých rokoch, Pastiersky sviatok sa začal tradičným vyháňaním dobytka na pašu. Účastníci podujatia sa preto pobrali na gázdovstvo Stanislava Kovalčíka, kde sa mal uskutočniť celý tento obrad. Predstavil ho so všetkými úkonmi, ktoré s tým súvisia, ako zehnaním dobytka, kropením, okiadzaním, zariekavaním, sypaním zrna a pod. skúsený, 82-ročný krajan Andrej Vengrín z Privarovky, Naslovovany odborník. Krajan Vengrín bol totiž v mladých rokoch obeceným voliarom a dlho pásaval voly na lipnických holiach. Vysvetlil zároveň zhromaždený každý úkon tohto zvyku a podielil sa s nimi svojimi zážitkami z mladosti.

Počasie už od rána bolo dosť neisté. Preto aj keď popoludní slnko zavše vykuklo spoza tmavých mrakov, organizá-

tori sa rozhodli uskutočniť ďalší bod programu — súťaž ľudových kapiel a inštrumentalistov v hre na unikátnych ľudových nástrojoch o Pastiersky cengá. Obecnom kultúrnom dome v Hornej Zubrici. Pred začiatom súťaže vystúpil najprej s krátkym programom folklórny súbor Miestnej skupiny KSČaS v Malej Lipni pod vedením krajanky Viktorie Smrečkovej. Predvedol cyklus starodávnych oravských a slovenských tancov a pieseň z novopripravovaného programu — Lipnická svadba. Je to ešte veľmi mladý neskúšený súbor, ktorý nemal príliš veľkú príležitosť vystupovať pred tak veľkým publikom. Asi to a veľká tréma spôsobil že začal svoje vystúpenie dosť neisté. Potom sa však rozohrábal, ožil a veľký predvedol pôsobivý program, odmenený dlhotrvajúcim potleskom.

Začala sa maratónska súťaž detských dospelých kapiel a inštrumentalistov, ktoréj zápolili muzikanti o.i. z Bukowin

UPLYNULO UŽ OSEM MESIACOV, keď sa princezna Karolína z Monaca, bledá a smutná, ocitla v Paláci spravedlivosti v Monte Carlo, aby si vypočula rozsudok o svojom rozvode. Jej nevydané manželstvo s pánom Junotom rozviedli. Potom si všetci etitelia najkrajšej princeznej vydýchli. Karolína je opäť veselá a opäť zamilovaná. Druhým mužom, ktorý si získal jej srdečko, je 31ročný Robertino Rossellini, syn slávnej Ingrid Bergmanovej a nežijúceho vynikajúceho talianskeho režiséra. Karolína a jej rodičia už dávno poznajú toho driečného, dobre vychovaného gentlemana. Napriek umeleckým rodinným tradíciám zvolil si veľmi prozaické povolanie — viedie veľmi úspešne obchod nehnuteľnosťami a je považovaný za solídneho biznesmana.

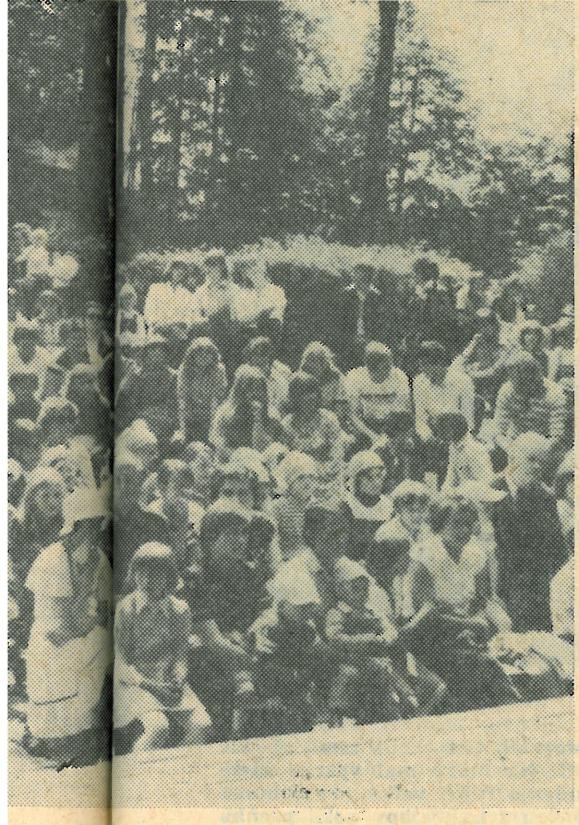
NOVÁ ÚLOHA QUINNA. Čože už nerobil počas svojej dlhej filmovej kariéry Anthony Quinn? Hral Atilu a Picassa, mexického revolucionára vo filme Viva Zapata, francúzskeho maliara Gauguina, talianskeho kúzelníka v La Strade a Gréka Zorbu. Nemožno ani vypočítať všetky úlohy, ktoré zahrával tento vynikajúci herec. Vo svojom najnovšom filme, ktorý teraz nakrúcajú, 65-ročný Anthony Quinn hrá šejkha Omara Mukhtara, ktorý bojoval proti Mussoliniemu. Na snímke: Quinn ako Omar Mukhtar počas presťavky v nakrúcaní.

Zatiaľ sa ešte nehovorí o oficiálnom zasníbení. Ale Karolína a Robertino sú stále spolu — v parížskych podnikoch, na prechádzkach v záhrade Monte Carlo, ba dokonca boli spolu na lyžovačke v Rakúsku. Naposledy mladého Rosselliniho pozvali do parížskej kniežacej rezidencie. Zanedlho, ako tvrdia dobre informovaní, sa princezna stretla s Robertinovou matkou, Ingrid Bergmanovou. Vraj obe dámy sa dlho a srdečne zhovárali.

pompézna slávnosť. Angličania počítajú pri tejto príležitosti s veľkým predstavením a so záplavou turistov.

JESSICA LANGE je americkej herečkou, ktorú sme videli vo filme King Kong — jemná štíhla blondinka bola láskou strašnej opice. Ostatne v tejto úlohe debutovala; predtým Jessica pracovala ako modelka. Hoci strašidlo bolo umele, mladá herečka prežívala počas nákrúcania filmu chvíle skutočného strachu. Keď ju King-Kong naháňal, neraz na chvíľu zabúdala, že hrá vo filme a priponímal si strašný zážitok z detstva. Keď mala 13 rokov, prenasledoval ju a pokúšal sa znásilniť nejaký muž: veľký, strašne škaredý a brutálny... Najnovšia Jessikina úloha má taktiež brutálne scény. Vo filme „poštár dvakrát zvoní“ je manželkou starého, žiarlivého majiteľa benzínovej stanice, okolo ktorej sa obšmia-

predpoludním zástupy zvedavcov tiahli do Parku tisícročia, kde sa na scéne amfiteátra komal koncert laureátov súťaže ľudových kapieľ a inštrumentalistov o Pastiersky cengáč. Zároveň porota oznamila výsledky súťaže a odovzdala ceny jej účastníkom. Jednu z nich — 2 tis. zl — získala aj kapela Vengrínovcov z MS KSČaS v Privarovke.

Po odovzdaní cien na scéne zavirili tance — začala sa prehliadka folklórnych súborov. Počas skoro trojčasťového programu sa početne zhromaždeným divákom sa predstavili o.i. súbor v Veľkej Lipnici, Jablonky, Suchej Beskidzkej, ako aj folklórna skupina z Vážca, ktorej vystúpenie malo obrovský úspech. Posledným akordom tohto dvojdňového sviatku folklóru bola ľudová veselica.

* * *

Ešte niekoľko poznámok na margo tohto podujatia. Pastiersky sviatok má slúžiť popularizácii oravského folklóru a poskytuje príležitosť predstaviť výsledky celej Oravy na tomto poli. Preto prekvapuje fakt, že sa napr. na súťaž kapieľ nepozýva všetky oravské kapely. Tento rok väčšinu súťažiacich tvorili kapely spoza tejto oblasti.

Tohoročný Pastiersky sviatok bol oveľa skromnejší ako v predošlých rokoch. Je to pochopitelné v terajšej hospodárskej situácii, kedy treba šetriť, teda aj vyhýbať sa nákladným slávnostiam. Lenže obmedzenie tohto podujatia iba na súťaž kapieľ a prehliadku súborov je iste veľkým nedorozumením. Veď aj pastierske zvyky boli v programe skrátené na minimum a prestali byť atraktívne. Z programu ubudlo mnoho podujatí, ktoré sem kedysi prítahovali turistov, ako napr. výstavy kresieb školskej mládeže, besedy a stretnutia, športové, hľadankárske a iné súťaže, rôzne pastierske zvyky, teda podujatia, ktoré predsa možno usporiadať bez väčších nákladov.

Ako som už spomenul, naša Spoločnosť sa po rokoch opäť dostala medzi spoluorganizátorov Pastierskeho sviatku. Avšak nevedno, prečo ju opomnuli počas predstavovania inštitúcií podielajúcich sa na organizácii tohto podujatia. Nespomenuť našu Spoločnosť ani náčelník Gminného úradu v Jablonke, keď v otváracom prejave hovoril o súboroch a kapelách prispievajúcich k rozvoju oravského folklóru. Tak isto ľažko pochopiť, prečo v súťaži kapieľ neboli odmenené ako jediné zo súťažiacich kapely našej Spoločnosti z Malej Lipnice a Harkabuza. Vari preto, že mali v programe aj starodávne slovenské pesničky? Predsa niekoľko týždňov predtým bolo na zasadení organizačného výboru ustálené, že pre povzbudenie ochotnickej činnosti budú odmenené všetky zúčastnené kapely, a iba podľa ich úrovne mali byť diferencované jednotlivé ceny. Nemusím zdôrazňovať, že takáto nedôslednosť znamená pravý opak povzbudenia! Dúfam však, že sa Lipničania a Harkabuzania nedajú odradiť a aj bez odmeny budú pokračovať vo svojej pôsobnosti, v čom im všetci želáme mnogo úspechov.

Text a snímky: JÁN SPERNOGA

Vyhrala kapela Vengrínovcov z MS KSČaS v Privarovke.

Záber z vystúpenia folklórneho súboru MS KSČaS z Malej Lipnice.

Pred mikrofónom kapela MS KSČaS z Harkabuza.

PRÍRODA A FANTÁZIA. Jeden z holandských stavebných podnikateľov vybudoval v Utrechthe vilu, ktorá má byť predchodom nového architektonického smeru — vyjadrovať ducha prírody a zároveň byť výtvarom fantázie. Táto budova skutočne pripomína hniezdo termítov alebo hrad z piesku, aké deti budujú na pláži.

TÝM AMERICKÝCH ARCHEOLOGÓV udělal senačný objev: po staletiach se konečně podařilo objevit v Alexandrii pozůstatky nejproslulejší stavby v historii Egypta — paláce egyptské krá-

lovny Kleopatry. Zbytky základu, sloupoví a soch objevili potápči pod nánosom bahna a muší u pobreží dnešnej Alexandrie a spolu s tím i zbytky jednoho ze sedmi divov sveta: majáku na ostrove Pharos, vysokého 110 metrov. Podle profesora Varšavské univerzity Mieczysława Rodziewicze je to významnejší nález než objevení hrobu Alexandra Velikého v roce 1802.

ZIVÉ MÚMIE. V Taliansku počas likvidácie psychiatrickej nemocnice pri Miláne odhalili otriasné múzeum. Našli tuná mumifikované ľudské hlavy a časti tela, ktoré pochádzajú zo začiatku tohto storočia. Ako zistila špeciálna komisia, tvorcami tejto zbierky bol vtedajší riaditeľ nemocnice, ktorý ešte živým pacientom vstrekoval mumifikáčne látky.

PASÍK PRO MEDICÍNU. Experimentální medicína dnes slouží pries 400 živočíchů — od drozofil až po delfiny. Na prednom místě mezi témoto skromnými, ale významnými služebníky je obyčajné prase domáci. V jeho zubech, kúži, trávení, výmene látiek a zvláštstvach vývoje onemocnení srdcenní cévní soustavy, zejména aterosklerózy, je tolik podobného človeku, že by už dôvod bylo výběc nejlepším experimentálním zviretem, kdyby nebylo jeho výhyb a nezřízeného appetitu. Proto sovětští vědci uvítali minipaška, ktorého jim nabídli šlechtiteľ Sibiřského oddelení Akademie věd. Tato trpasličí prasata nejsou v dospělosti, které dosahují ve stáří pěti až šesti měsíců, větší než dvou či třímesíční selátko. Váží 15 až 20 kilogramů (normální do spěle prase 200 i více kg) a jinak se od svých příbuzných neliší.

**stáva sa
aj takto...**

Na čele nedeckého sprievodu mládencov kráčal husár — František Pojedinec

Foto: D. Surma

Ohrávanie májov na Spiši

V nedeli, 7. júna t.r. sa na Spiši konalo tradičné ohrávanie májov v Novej Belej, v Nedeci, v Tribši a vo Fridmane. Jeho organizátormi boli, tak ako aj v predošlých rokoch, hlavne hasičské zbyry. Pred každým domom, v ktorom mali dievča, boli postavené smrekové máje. Každý z účastníkov ohrávania, dievčatá a chlapci mali krásne spišské kroje, hasiči uniformy. Kapela zahrala pred každým domom, mládež zaspievala a starosta — v Novej Belej bol ním kr. František Bednárik — blahoželal celej rodine. Zatiaľ hajdiúsi zabávali dievča z toho domu, kde ohrávali máj, a tancovali s gazdinou. Dva chlapci boli preoblení za cigánov. Bolo veľa smiechu, veselosti a podvečer spoločná zábava.

Podobne to bolo v iných obciach. Bol som na tejto májovej zábave v Nedeci, kde sme s kr. Žofiu Bogačíkovou nacvičovali tamoxi folklórny súbor, ktorý sa pripravoval na folklórne slávnosti v Detve. Krajanka Ž. Bogačíková si zaslúži veľké uznanie za prácu so súborom, ktorému venuje veľa času. Škoda, že v iných miestnych skupinách, ako napríklad vo Fridmane, Tribši, Čiernej Hore a inde neexistujú takéto súbory. Myslím si, že všade kde sú ochotní ľudia, možno vyvíjať ochotnickú činnosť. Však mládež je dosť, len ju treba zorganizovať. Bolo by dobré, keby to krajania prediskutovali na schôdzkach miestnych skupín. Je to v záujme všetkých, aby sme si udržali nás folklór, zvyky a

obyčaje. Myslím, že iba od nás záleží, či mládež bude pokračovať v našej práci.

JOZEF MIRGA

A v tej Novej Belej malý les majú, ešte si hasiči, ešte si hasiči máje stavajú.

Dňa 7. júna 1981 na turičné sviatky sa u nás konala milá slávnosť. Totiž tento deň miestni hasiči ohrávali máje, postavené pred každým domom. Počas ohrávania starosta blahoželal každej rodine, dievčatá spievali priležitostné piesne, hudba vyhrávala a hajdiúsi tancovali s gazdinou alebo s dievčatami. Zasa „cigáni“, ktorí šli so sprievodom, si za ten čas v dome niečo vypýtali a potom sa všetci poberali ďalej.

Ale vráime sa do minulosti, k pôvodu ohrávania májov v Novej Belej. Asi pred tromi storočiami, keď do Novej Belej prišlo kráľovské oznamenie, že obec je oslobodená od práce na pánskom, t.z. slobodná, ľud bol, samozrejme, nadšený. Keďže oznamenie prišlo práve na Turicu, zišli sa otcovia obce aj s richtárom a dohodli sa práve na prapočiatku nášho dnešného ohrávania májov.

Ked' prišiel dohodnutý deň, richtár pozval pána Horvátha zo Strážok pri Kežmarku, aby ich poctil svojou pri-

tomnosťou, lebo Nová Bela patrila k jeho panstvu. Pán Horváth neodmiesto, prišiel aj s hajdiúchmi. Nie preto, aby naháňali ľud do práce na pánskom, ale aby sa dozvedeli, čo budú ľudia robiť. Pekne vystrojení, s muzikou a dievčatmi išli pred každý dom, pred ktorým mládenci už vopred poslavili máje.

Všetci mali dobrú náladu, ba aj miestni cigáni sa tešili, že si budú môcť vypýtať niečo pod zuby, lebo v tom čase nemali čo jest. Keď prišli pred dom, starosta obce blahoželal gazdovi a gazdinej, hudba zahrala a hajdiúsi tancovali s gazdinou alebo s dievčatmi.

Na pamiatku ohrávania májov v Novej Belej.

Pán Horváth tiež išiel s nimi, ale nič nehovoril. Na hlave mal vysoký čierny cylinder a fajčil veľkú porcelánovú fajku. Jeden z hajdiúchov nosil preho stoličku, ktorú mu pred každým domom postavil. Avšak pán Horváth si na stoličku sadol až vtedy, keď mu gazdina položila podušku. Iný hajdiúch mu zasa pripaloval fajku pred každým domom. Pán si z fajky bafkal a bol smutný, lebo stratil moc nad obcou a iba cigánom mohol vymerať niekoľko palic za nejakú malú krádež.

Takéto zvyky pri ohrávani májov sa v Novej Belej zachovali podnes. Je to pekná tradícia.

FRANTIŠEK BEDNÁRK

pozdvihaní kultúrnej úrovne nám pomáhajú kultúrní inštruktori Mlynarczyk a Pindziak, aj naša krajanka z Podvlnky Mária Gribáčová, ktorá nacvičuje divadelnú hru.

Inštruktorka z Gminného úradu v Jablonke sa nám tak tiež snaží pomôcť, buďto pri vybavovaní dopravných prostriedkov alebo inak. Napr. naposledy nám vybavila súkno na oravské nohavice pre súbor, za čo jej veľmi ďakujeme.

Po vystúpení súboru sme usporiadali ľudovú veselicu, samozrejme bez alkoholu. Všetkým účastníkom sa páčilo tak predstavenie, ako aj zábava, preto by sme chceli s týmto predstavením navštíviť aj iné dedinky. Chcem ešte poznámať, že 21. júna t.r. me sa zúčastníli Pastierskeho sviatku v Horné Zubrici.

Rada pracujem s mládežou, aj keď doma mám veľa práce. Zato nedeľu môžem už venovať len mládeži. Dúfam, že sa mi podarí aspoň čiastočne ovplyvniť mladých ľudí a naučiť ich, že volný čas možno trávit kultúrne, lepšie, veselo, solidne a bez alkoholu. Ako by to bolo krásne, keby prestalo opilstvo, keby si naša mládež namiesto pri pocháriku v krémke posedela v klubovni alebo v kultúrnom dome pri knižke.

Zatiaľ každú nedelu nacvičujeme oravské a slovenské tanče a spevy.

Prichádza k nám do súboru šikovná mládež aj z iných dedín, ako napr. chlapci z Dolnej Zubrice.

NAKONIEC POZDRAVUJEM KRAJANOV ZO SPIŠA A ZO ZELOVA A SPOLU S KRAJANMI Z PODVLKA ČAKÁME, ŽE NÁS POZVETE VYSTUPOVAT AJ K VÁM.

V našej škole pribúdajú žiaci, ktorí sa učia slovenčinu ako nepovinný predmet. Tento rok sa zapísalo 6 nových. Zápisu mali trvať do 10. júna a tak dúfam, že žiakov bude ešte viac. Rodičia by si mali uvedomiť, že znalosť každého jazyka deťom iba prospeje.

Zdravím všetkých redaktorov nášho krajského časopisu a prosím, aby Život prichádzal skôr. Nemôžeme sa ho dočkať!

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

TRIBŠ

V klubovni Miestnej skupiny KSCaS v Tribši sa 10. mája t.r. konala pracovná schôdza výboru MS, na ktorú pozvali aj viacerých rodičov majúcich

redakcia
čitatelia
čitatelia
redakcia

MALÁ LIPNICA

Miestna skupina našej Spoločnosti v Malej Lipnici — hoci dedinka je malá — má 50 členov, ale dúfam, že pribudne asi 20 nových. Minulý rok sme odovzdali členské prihlášky a myslím, že tento rok dostaneme legitimácie, na čo sa tešíme.

Naša mládež, o ktorú sa staráme, žije dobre a veselo, niekedy jej organizujeme tanecné večierky. My, členo-

via Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov, sme si vlasti založili súbor mladých tančníkov, spevákov a hudoňíkov. Tento súbor sme ešte minulý rok na Detve nazvali Kordon. Musím vám vysvetliť prečo. Kordon je dosť vysoká hora ležiaca na hranici medzi Veľkou a Malou Lipnicou a Kičormi, na ktorej v lete rastie veľa hrív. Všetci tam radi chodia a preto sme podľa nej nazvali nás súbor. Pôsobí v nám 16 tančníkov i spevákov a 4 hudoňíci. Niekoľko nám pomáha hrať krajčan Eugen Bandyk, ako aj Ludwik Mlynarczyk.

Súbor nacvičoval každú nedelu, sme dobre pripravení a môžeme vystupovať všade. Pri príležitosti Dňa víťazstva sme vystupovali na slávnosti v našej dedinke. Predvierili sme asi hodinový program, v ktorom sme ukázali oravské páračky. Predstavenie bolo bezplatné a prišlo si ho pozrieť mnoho ľudí — plný kultúrny dom.

Predsedca MS KSCaS v Malej Lipnici František Svetlák, starý bojovník a partizán, prednesol krátky prejav, ktorý akistie hlboko utkvel v srdciach starších a mladších krajanov, ktorí sa mohli mnogo dozvedieť o oslobozovaní vlasti.

Eudové zvyky na Orave pomaly upadajú do zabudnutia. Chceli by sme, aby opäť ožili, nielen u nás v Malej Lipnici, ale aj na iných dedinkách. V

Tribšanskí krajania pred svojou klubovňou

školopovinné deti. Učastníci schôdze, ktoréj sa zúčastnili predsedá OV KSCaS na Spiši František Kurnát a zástupeca redakcie Života red. Ján Spernoga, prerokovali rad otázok dotýkajúcich sa organizačnej i kultúrnej činnosti MS a najmä obnovenia vyučovania slovenčiny v miestnej základnej škole.

Vážny problém v živote miestnej skupiny znamenala doteraz klubovňa, ktorá pre nepriaznivé podmienky (malá miestnosť, nedostatočné vybavenie a pod.) nemohla vyvíjať náležitú pôsobnosť. V súčasnosti sa v tejto obci končí výstavba hasičskej remízy, kde krajania mielia zriadit aj svoju klubovňu — v priestrannej miestnosti v centre obce. Je však žiaduce — ako zdôrazňovali účastníci schôdze — aby ÚV KSCaS pomohol vybaviť tento kultúrny stánok moderným zariadením, ktorý by sa stal v budúcnosti ozajstným organizačným a kultúrnym strediskom krajského života. Zo svojej strany krajania sľubujú dodať pre klubovňu potrebné drevo a svojpomocne pracovať pri jej zariadení.

V ďalšej časti zasadania výbor MS prerokoval otázku zvyšovania vlastných príjmov a rozhodol zvýšiť v nastávajúcom období členské do 20 zl ročne. V diskusi krajania zároveň postulovali ľačtejšie premietanie slovenčských filmov, organizovanie zájazdov na Slovensko pre aktív, odbojárov a mládež, pravidelnú účasť ÚV KSCaS na schôdzach miestnej skupiny.

Najviac pozornosti venovali však tribšanskí krajania otázke zápisov a obnovenia vyučovania slovenčiny v miestnej škole, kde sa tento predmet prestalo vyučovať pred niekoľkými rokmi. Aktív miestnej skupiny sa za toto obdobie viackrát pokúšal prinávrať slovenčinu do školy, organizoval schôdze s rodičmi, žial, bezvýsledne. Tentoraz však jeho snahy boli korunované úspechom. Počas bûr livej diskusie krajania poukazovali, že chcú, aby sa ich deti učili v škole materinský jazyk, ale zároveň zdôrazňovali, že hodiny slovenčiny mali by byť tak rozmiestnené v rozvrhu hodín, aby žiaci nemuseli na ne dlho čakať buď druhýkrát prichádzať do školy.

Už na schôdzi rodičia napísali prihlásky 5 detí. Potom sa aktív MS rozhodol porozprávať s ďalšími krajanmi, ktorí majú školopovinné deti, a v spoľahlivosti členov ÚV ich navštívil priamo v domoch. Čoskoro sa zoznam prihlásených žiakov zvýšil do 21. Lenže keď v nasledujúce dni deti priniesli do školy prihlásky, škola ich neprijala, le-

bo vraj nedostala pokyny od nadriadených školských orgánov. Museli sme preto zakročiť. V tejto veci intervenoval ÚV Spoločnosti v Kuratériu osvetu a výchovy v Novom Sáči, po čom škola začala prihlásky prijímať. V momente písania týchto riadkov sa prihlásilo 6. žiakov. Dúfame, že aj ostatní, ktorých rodičia podpisali prihlásky, začnú sa v novom školskom roku učiť slovenčinu. Vedľa uverejňujeme zoznam novoprihlásených žiakov a všetkým srdečne blahoželáme.

Text a foto: JÁN SPERNOGA

LAPŠANKA

Tento rok spišský obvod našej Spoločnosti zaznamenal výrazný pokrok v rozvoji vyučovania slovenčiny na základných školách. Najprv krajania v Čiernej Hore 1 a 2 a v Tribši zorganizovali nábor žiakov na hodiny materiny, potom ich príklad nasledovala aj Miestna skupina KSCaS v Lapšanke. Už do konca mája sa tam na slovenčinu prihlásilo 18 žiakov. Keďže termín zápisov bol tento rok predĺžený, je možné, že sa tento počet ešte zväčší. Lapšanskí krajania sú veľmi rádi, že po mnohých rokoch sa v ich obci opäť začne vyučovať materinský jazyk. Tešia sa aj deti. Mnohé z nich, s ktorými som sa rozprával, slúbovali, že sa budú usilovne učiť. (zoznam žiakov uverejňujeme vedľa — red).

Ešte jedna vec. Nielen v Lapšanke, ale aj v ostatných obciach na Spiši, kde neboli dvojjazyčné tabule na obchodoch a iných verejných budovách, sa dôrazne nezmienilo. Tabule ako neboli, tak ani nie sú. Ako dlho máme ešte čakať?

FRANTIŠEK KURNAT

NOVÁ BELA

Pred dvomi rokmi vystupoval na folklórnych slávnostach Pod polanou v Detve spojený súbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov z Novej Belej a Jurgova. Počas pobytu na Slo-

vensku sme nahrali pre bratislavskú stanicu Československého rozhlasu program nášho súboru. Túto nahrávku mala Bratislava vysielať neskôr na dlhých vlnách. Žiaľ, hoci pozorne sledujeme vysielanie čs. rozhlasu, dodnes sme to nepočuli.

Pretelo sa prostredníctvom Vás, milá redakcia, obraciame s veľkou prosbou na rozhlasovú stanicu Bratislava, aby ešte raz odvysielala našu nahrávku. Boli by sme nesmierne radi, keby sme sa mohli počuť na vlnách Československého rozhlasu.

MS V NOVEJ BELEJ

Novoprihlásení žiaci na vyučovanie slovenčiny v školskom roku 1981-82

LAPSANKA

Renata Šoltýsová, č.d. 12
Helena Gelatová, č.d. 24
Jozef Gelata, č.d. 24
Helena Jendrušáková, č.d. 14
Božena Frankovská, č.d. 58
Štefan Mondel, č.d. 47
Kristína Šoltýsová, č.d. 20
Jozef Šoltýs, č.d. 20
Božena Holevová, č.d. 13
Anna Holevová, č.d. 13
Tadeáš Kapolka, č.d. 56
Mária Kania, č.d. 41
Helena Krolová, č.d. 53
Gražyna Mondelová, č.d. 15
František Šoltýs, č.d. 9a
Barbara Jurková, č.d. 16
Miroslav Šoltýs, č.d. 1
Miroslava Szczesna, č.d. 32

Kristína Kovalčíková
Helena Heldáková
Andrej Heldák

ČIERNA HORA 2

František Mlynarčík
Beata Felagová
Stanislava Václavová
Mária Mlynarčíková
Katarína Mlynarčíková
Anna Košutová
Anna Sarnová
Jana Sarnová
Andrej Horník
Andrej Václav
Uršula Sarnová
Zofia Litvinová
Kristína Horníková
Alina Mlynarčíková
Beata Litvinová
Mária Václavová
Miroslava Sarnová
Lešek Mlynarčík
Zofia Košutová
Jolanta Horníková
Monika Sarnová
Jacek Sarna
Jolanta Václavová
Ján Mlynarčík
Andrej Mlynarčík
Irena Mlynarčíková
Kristína Šišková
Gražyna Šišková
Peter Mlynarčík
Jan Košut
Barbara Mlynarčíková
Andrej Václav
Tadeáš Václav
Vieslav Václav
Štefánia Trzopová
Marek Šišká
Irena Budzová
Lucyna Václavová
Emília Václavová
Genovéva Košutová
Margita Mlynarčíková
Andrej Václav
Danuta Sarnová
Kristína Budzová
Janina Budzová
Jozef Sarna
Januš Václav
Jozef Sarna

TRIBS

Žofia Vaksmanská
František Husík
Helena Husík
Žofia Tomečkovičová
Pavol Pluta
Pavol Kovalčík
Andrej Findura
Marek Kačmarčík
Leon Rabiansky
Terézia Surmová
Mária Šoltýsová
Ján Šoltýs
Katarína Gavronová
Helena Pluta
Mária Kačmarčíková
Bogumil Lojek
Eduard Matoniak
Anna Vadovská
Beata Rabianska
Eduard Matoniak

MALÁ LIPNICA

Bohuslava Stecová, č.d. 68
Mária Grucelová, č.d. 192
Jozef Madziar, č.d. 101
Henrich Wierzbicki, č.d. 79
Tadeáš Ševčík, č.d. 76
Mária Ševčíková, č.d. 76

BRÁNA S DÁVNOU SLÁVOU

POKRAČOVÁNÍ ZE STR. 16

prezentujúci zámožnosť a zpôsob života měšťanské Prahy. V posledných letech vyrostl nedaleko Obecního domu moderní obchodní dům Kotva, zastřelený a všechny do zástavby Starého Města. Dnes většině zdejších chodec již nic, krom Prašné brány, nepripomíná někdejší slavné královské sídlo v srdeci Prahy.

STALETÍ MÍJELA a stavba Prašné brány nebrala konce. Ze zápisu v kronikách se dovidíme, že byla počatá roku 1475 dne 20. března. Obec Města Starého pražského se rozhodla postavit ji hlavně k cti a slávě královské. Rovněž zapsáno, že sám Vladislav II. „český král nejjasnější v tom roku na východ slunce vložil první kámen“. Prvním stavitelem byl mistr Václav a po něm správce Týnské školy Matěj Rejsek z Prostějova. Když však se král vrátil — neukryvaje, že v Praze necítí se být bezpečný — na hrad, byla stavba téměř zastavena. O pomalem postupu stavebních prací svědčí i

skutečnost, že teprve po 39 letech od položení základního kamene dostala věž brány prozatímní střechu. V tomto stavu Prašná brána byla ponechána skoro 300 let. Počátkem 18. století v ní bylo skladisko prachu a proto nazývána brána Prašnou. Za sedmileté války ji Prusové za útoku na Prahu v kvetnu roku 1757 těžce poškodili a v dalších letech postupně chátrala. Měla být zbourána, zvítězil však nápad umístit ve věži hodiny, a to Prašnou bránu zachránilo. Teprve osýcenství, nový filosofický a kulturní proud v Evropě, který ovládl také Prahu, jí pomohl. Více méně před sto lety provedl pražský architekt Josef Mocker na pokyn městské rady její regotizaci. Takovou známe Prašnou bránu dnes. Je nádhernou stavitelskou památkou a ozdobou „ke cti a ku oslavě obyvatelům města již psaného“, jak jest napsáno na bránu gotickým písmem vytesaným v kamenné římse mezi přízemím a prvním poschodem.

A. ADAMEC

Přímo u Prašné brány stojí secesní budova — Obecní dům města Prahy, postavený na místě někdejšího Královského dvoru, ve kterém sídlili čeští králové: Václav IV., Zikmund, Albrecht, Ladislav Pohrobek, Jiří Poděbradský a Vladislav II. Jagellovec.

Obecní dům zdobí kopule s benátskou mozaikou Hold Praze a symbolickými obrazy Ponížení a Vzkříšení národa. V jeho síní byla 6. I. 1918 schválena historická tříkrálová deklarace českého národa, tu byl také vydán první zákon Československé republiky.

Na obranu roľníkov pracujúcich v priemysle

O koho ide? Ide nielen o roľníkov, ktorí popri obrábaní svojho — obvykle neveľkého — polička, sú v stalom alebo sezónnom pracovnom pomere v priemysle a iných odvetviach hospodárstva. Patria k nim taktiež dospele deťi roľníkov, ktoré sú zamestnané napr. v priemysle, dochádzajú do práce a doma pomáhajú rodičom obrábať pôdu. Je to typický stav aj pre oblasť Spiša a Oravy; vela mladých ľudí je zamestananých v Novotarských závodoch obuvníckeho priemyslu, ale — o čom sme už písali — nemajú žiadnu možnosť dostať byt v Novom Targu. Podobnú situáciu pozorujeme v okoli Zelova a Kucova: aj tuná sa rolníckymi rukami siaha po hnedej uhlí. Títo ľudia pracujúci na dvoch úvázkoch si zaslúžia účtu; pomník im nepostavíme, ale kvôli spravodlivosti aspoň povedeme, že pracujú dobre a rovnako produktívne, ako ostatní zamestnanci na jednom úváku. Napokon, keby sa pozorne vec preskúmalo, vysvitlo by, že tie ostatné nežijú len z jedného platu, ale si dorábjajú takým alebo onakým spôsobom, nazývaným najčastejšie „fuškou“.

Teraz v situácii nevyhnutnosti obmedziť pracovné sily, niektorí ľudia pripravujúci v tejto veci rozhodnutia a za nimi taktiež niektorí novinári vidia vyriešenie tohto problému predovšetkým v prepustení roľníkov pracujúcich aj v iných odvetviach hospodárstva. Napr. „Express Wieliczny“ č. 96 v článku Jana Rogala píše pod charakteristickým titulkom, že: „K tým, ktorí by nejak v prvom rade a podľa možnosti bezbolesto mohli nájsť nové zamestnanie, patria rolníci pracujúci v priemysle. Niektorí z nich sú majitelia alebo spolumajitelia 5-hektarových alebo menších gazuľstiev, ktoré jednako umožňujú specializáciu“. Je až na počudovanie, kolko hľadostí obsiahlo v týchto dvoch verách redaktor oblúbeného „Expressu Wieliczneho“.

Za prvé to, čo zdôraznili veľkým titulkom, že „Pôda čaká“ — nie je pravda. Pôda v Poľsku chýba... Priemerná plocha súkromného gazuľstva v Poľsku je iba 5 ha. Máme najviac rozdrobené gazuľstvá v Európe. Na juhovýchode a v strede Poľska, na Slezku a na okoli veľkých miest ich prie-

merná plocha nepresahuje 3 hektáre. Z troch miliónov gazuľstiev, ktoré existujú v Poľsku, iba každé tretie možno hodnotiť ako čisto rolnicke t.j. také, ktorého majitelia žijú len z práce na roli. Z toho vyplýva, že u nás si prievyrába, — aby mohli žiť aspoň na priemernej úrovni — okolo 2 mil rolníkov a možno aj viac. Je dokázane, že v našich podmienkach treba mať aspoň 10 ha priemernej pôdy, aby sa na jednej strane mohlo vážne hovoriť o rolnickej kariére, zasa na druhej strane — aby sa dalo modernizovať a mechanizovať výrobné procesy v sukromnom polnospodárstve.

V ekonomickej reforme, ktorej sa nevyhneme a ktorá nebude zhovievavať pre mnohých štátnych zamestnancov, nemožno vychádzať z podceňovania akýchkoľvek spoločenských skupín a tobož diskriminácia roľníkov pracujúcich aj v priemysle. Nenechávali uhorári a ich polnospodárská výroba významne pomáhala a pomáha v zásobovaní štátu potravinami. Nemajú ani možnosť — až na ojedineľné prípady — dokúpiť si pôdu, ktorá by im zabezpečila sebestačnosť, lebo pôda nečaká, ale jednoducho chybuje (na obyvateľa prípadá 0,4 ha pôdy). Nemožno k nim ani inač pristupovať, ako k ostatným zamestnancom, lebo by to bola zrejmá diskriminácia. Na dôvažok takéto riešenie by spôsobilo ešte väčšie problém, nielen spoločenské, ale aj ekonomicke.

M. BRZOZA

ZAUJÍMAVOSTI

LEN ČO BOL ZVEREJNENÝ NÁVRH HOSPODÁRSKEJ REFORMY, už odviedal počut po jej spasiteľných následkoch. Noviny písali, že jeden št. majetok kupoval mlieko v obchode, dolieval k svojmu a predával mliekárni. V spomenutom št. majetku, asi pod vplyvom čítania návrhu hospodárskej reformy zistili, že ceny, ktoré štát platí rolníkom za mlieko, sú značne vyššie, aké my, zákazníci, plátipre za to isté mlieko v potravinárskej obchode. Možno teda nemať kravu a celkom dobre zarobiť na výkupe mlieka v obchode a jeho dodávaní do mliekárne. Možno nevyužiť takúto príležitosť?

KRA NA PROVÁZKU. 90 percent zásob sladké vody obsahuje arktické ledovce. Problém je pouze jejich doprava na miesta, kde je nedostatek sladké vody. Dosavadní pokusy dopravit ledové hory do Saudskej Arábie ztroskotaly; led cestou rýchle taje. Ve Francii však již působí dva seriózní mezinárodní podniky, které se zabývají dopravou ledovců. V roce 1983 má být dopraven ledovec z jižního pólu do Austrálie.

Počátkom letošního roku byl přemístěn velký ledovec (2,5 mil. tun) u východního pobřeží Kanady, kde jsou v moři vrtaci základny. Ledovec odtahl jeden středně velký remorkér (rychlosť 450 m/hod.).

PĚSTOVÁNÍ ROPY? Kanadští vědci vypracovávají metodu na „vypěstování“ropy. Ukázalo se, že zvláštní bakterie, které působí na ústrojnu substanci současně se slunečními paprsky, mohou vyrobit ropu. Na příkladě farmy mikrobů na ploše 2,6 km čtverečních vypočítali, že by se vypěstovalo ročně milion soudků.

V AUSTRÁLII OBJAVILI „ŽIJÚCU SKAMENELINU“ MRAVCA. Hľadanie trvalo 46 rokov. Senzačný objav urobil dr. Bob Taylor na poloostrove Ryre v južnej Austrálii, 1300 km na východ od mesta Esperance v Západnej Austrálii. Právě tuná v roku 1931 dr. Bob Taylor po prý raz našiel dva mravce Notomyceria macrops. Teraz sa mu podarilo nájsť nie jednotlivé jedince, ale celé kolónie tohto hmyzu. Mravce majú dĺžku ok. 10 mm, žijú na stromoch, živia sa iným hmyzom a vedú nočný život. Sú žltkastej farby.

Nebolo by v tom nič čudné, keby nie fakt, že tento druh mravcov existuje 80 miliónov rokov a za toto obdobie nepodlahol evolučným zmenám. Notomyceria macrops z Austrálie je evočučným článkom medzi týmto pramravcom a dnešnými druhmi tohto hmyzu.

Člověk a příroda

Počátek července se vyznačuje ještě nejdelsími dny a nejkratšími nocemi v roce; čím dál na sever, tím je noc kratší a den delší. Za polárnym kruhem vládne dvacetičtyřidňový den polární. Jak víme, Země se otáčí kolem Slunce po eliptické dráze, málo se lišici od kruhu. Při tomto pohybu bude naše planeta v největší vzdálenosti od Slunce 3. července. Vzdálenost Země — Slunce bude 152 miliony kilometrů (průměrná vzdálenost je 149,6 milionů kilometrů).

Červenec v naši zeměpisné poloze patří k nejteplejším a nejzdravějším měsícům roku. Na tento měsíc připadá zhruba 16 proc. letního tepla: průměrná dlouhodobá teplota je 18 až 19,2 stupně, minimální v první dekadě přes 8 až 13 stupňů a maximální, obzvláště ve druhé a třetí dekadě, 22 až 29 stupňů. Ale červenec je také měsícem největších srážek, jejichž norma je od 60 do 84 mm. Deště, zvláště bouřky, většinou přicházejí po vlně vedra a výčerpávají, ba překračují celou normu. Vyskytuje se i tzv. třídení srážky — tři dny a tři noci bez přestávky prší.

Neutno pamatovat, že červenec, a nакonec všechny letní měsíce, má poně-

kud jiné počasí v různých částech Polska. Ve střední části a na severu země jsou zaznamenávány nejvyšší teploty a nejnižší srážky. Nejhodněji je na horách a na Pomeří, nejvyšší srážky jsou na jihu Polska. Právě v červenci v oblasti Tater a Podhalí obyčejně častěji svítí slunce než prší.

Podle dosavadního počasí lze soudit, že letní červenec bude teply a neprinese ani dlouhodobé ani velké srážky, ačkoliv v noci už může být chladněji, zvláště na horách. Poslední čtyři červenec bude nevydařen. Zažili jsme katastrofální následky prudkých dešťů a pak povodně, které přinesly červenec v minulém roce. Lze říci, že loni se v celém světě s počasím dělily divně věci.

V Československu po mimořádných deštích stoupala hladina vody v řekách a potocích a pak zaplavila tisíce hektáru půdy v mnoha oblastech. Intenzívne deště způsobili velké ztráty v zemědělství NSR a zemí Beneluksu. V severní Itálii padal sníh. Ve známém místě Cortina d'Ampezzo ležela lona v červenci dvaceticezentimetrová vrstva sněhu. Mráz a sníh zaznamenali také v Jugoslávii; byl to nejstudenější červe-

nec v této zemi za poslední 84 roky. Neočekávaná vlna mrazů ochromila Jihoafrickou republiku. Ve stejné době ve Spojených státech katastrofální větra a sucho způsobily obrovské ztráty a vyžádaly si životy několika set lidí v řadě států, zvláště v Texasu. V Indii, Bangladéši, Jižní Koreji a východní Číně intenzívni deště způsobili katastrofální povodně. Ve Vietnamu rádily tajfúny. To jsou pouze nejcitelnější následky anomálie počasí loňského července.

Některí vědci tvrdí, že tyto úchytky byly spjaty s aktivitou Slunce, která vystupuje každých jedenáct let a právě v prvních měsících minulého roku vyrcholila. Předchozí krajní aktivita byla zaznamenána koncem roku 1968, následující lze očekávat v roce 1991.

Jedním z projevů této aktivity je výskyt značného počtu skvrn na Slunci. Jejich množství se mění v jedenáctiletém cyklu. V určitých obdobích vůbec neexistují, v jiných je jich mnoho. Právě v minulém roce astronomové zjistili maximum slunečních skvrn. Velké množství skvrn na Slunci je pouze jedním z projevů jeho aktivity. K jiným patří např. zesílené záření, čili emitování proudu čisticí s elektrickými náboji. Tyto částice na Zemi vyvolávají mj. klimatické poruchy. Na druhé straně je počasí závislé na mnoha místních činitelích, dokonce na stupni zanečistění atmosféry. Na konečný výrok vědců musíme tedy ještě počkat. (Mišo)

Z KALENDÁRA NA —

Na poliach robíme plynkú orbu. Musíme si vybrať polia pod oziminy a začať obrábacie práce pred sebou. Vyvážame a zaorávame maštárný hnoj pod cukrový repu.

Väčšina našej pôdy je kyslá. Väpnenie má značný vplyv na zúrodnenie pôdy, preto nesmieme podceňovať tento úkon. Najvhodnejšie je vysievať väpno na strnisko pred plynkou orbu.

Koncom mesiaca sejeme miešanky kŕmnych rastlín, aby sme mali na jar zelené krmivo.

Tento mesiac připadá aj druhý zber sena. Ak nastanú dlhotrvajúce dažde, odporúčame silážovať pokosenú trávu v silážnych jamách.

V auguste naďalej bojujeme proti pásavke zemiacovej a zemiacovej nákaze. V tomto období sa zároveň zabija jahňatá určené na kožuchy. Na zabitie určíme barančeky a nadpōrečné ovce. Koncom mesiaca treba vyradiť ovce, ktoré sa nehodia pre ďalší chov a po vykŕmení ich môžeme predať.

Dobytok vypásaný na pastvinách treba v prípade sucha prikrmoval. Ošpané sa má obklopíť zvláštnou zverolekársou starostlivosťou.

Nesmieme oneskorovať orbu pod oziminy. Žito si vyžaduje odležanú pôdu. Pole sa má zaorat najmenej dva týždne pred siatím a keď sme predtým neurobili plynkú orbu — ešte skôr.

Ozimný jačmeň si taktiež vyžaduje odležanú pôdu, keďže sa podobne ako žito rozvetvuje z druhého kolienka a tiež na jeseň. Značne menej citlivá na sadanie pôdy je pšenica, hoci aj ona reaguje zvýšenou úrodou na odležanú pôdu.

AUGUST – SRPEN

soby živých semien vo vrchnej vrstve pôdy. V tomto čase sú aj priaznivé podmienky pre mechanický boj s pýrom. Keď starostlivo vykonáme tie-to práce, dosiahneme dobre výsledky a herbicídy môžeme použiť ako dodatočný prostriedok.

Chemický boj s burinou je často málo efektívny. Obvykle ho uplatňujeme príliš neskoro, keď sa už obilie klási. V tomto čase je burina už pomerne dobre rozvinutá a odolná na chemické preparáty.

Častou chybou je oneskorovanie pestovacích práce. Príliš neskoro sa robí plynká orba, vyniecha sa bránenie a pod.

Následkom týchto oneskorených pestovacích práce je súčasne príliš oneskorená sejba, čo spôsobuje pomalé klíčenie i rast rastlin, veľkú náchylnosť na rast buriny, na choroby a škodcov.

Dôležitou vecou je patričná volba predkultúry. Pre obilie sú najlepšie polia po okopaninách na maštárnom hnoji, ako aj vikokvetých a priemyselných rastlinách.

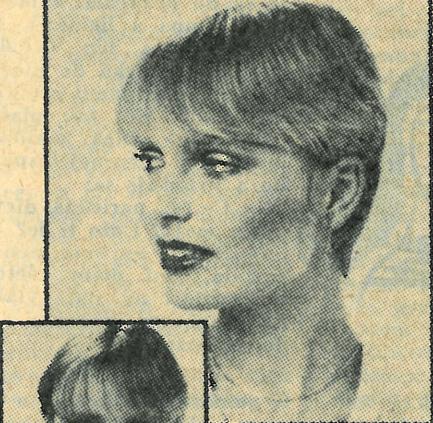
Dobre určené poradie pestovaných rastlín zaisťuje krmivo pre inventár, ako aj tovarovú produkciu. Zaručuje racionálne využitie osiva, organických a minerálnych hnojív, prostriedkov na ochranu rastlín a teda aj výšiu úrodu.

Nevyhnutné je zváženie hnojenia. Dnes, keď ponúkame nedostatok minerálnych hnojív, malí by sa rolníci sústredí na maximálnom doplnení všetkých iných agrotechnických úkonov, na ktoré sme tuná upozornili.

Takový je život...

Dnes prinášame dva ďalšie módne účesy. Oba účesy sú veľmi pohodlné

na leto, najmä na dovolenky, keďže si ich môžete samé upraviť, bez pomoci holičky.

ODPOVEDÁME

Ako môžeme zmeniť svetlú politaru na nábytku na tmavú?

Aby sme mohli moriť svetlo politúrovany nábytok na tmavý, musíme najskôr odstrániť starú politúru. Poznáme niekoľko spôsobov. Prvý: používame za týmto účelom roztok z 200 g sôdy rozpustenej v litre vody. Roztok natierame štetcom na nábytok a o niekoľko minút môžeme odstrániť politúru škrabákom. Druhý: na povrch nábytku naložíme kašičku z pilín a čapavku. O niekoľko minút zoškrabeme politúru. Veľmi dobrým spôsobom je tiež natrieť nábytok rozpúšťadlom pre kovy Remosol. Rozpúšťadlo neutralizujeme tým, že ho zmyjeme vodou.

Pri každom z uvedených spôsobov nesmieme zabúdať umyť očistený nábytok vodou. Až keď povrch úplne vysechnie, môžeme ho moriť a lakovat.

Mnohé z vás, milé čitateľky pôjdú tento mesiac na dovolenku. Navrhujeme vám tieto praktické šaty z pracej látky, s priliehavým živôtikom a rozšírenou sukňou. Na našom obrázku sú šaty biele s červenou vzorkou. Sprava praktická široká sukňa, ku ktorej môžete využiť bavlnene blúzicku, veľmi praktické v lete. Všimnite si dĺžku šiat a sukne — rozhodne pár centimetrov pod kolenná.

Snoubenka Miltona Auslaendera z Pensylvánie v USA zrušila své zasnoubení. Opuštený a oklamaný snoubenec v rozhorčení vystoupil o vrácení veškerých peniez, a také úroků, ktoré ho snoubenka stála. Spočítal si, že na přiležitostné dary vydal 13 600 dolarů, za zásnubní prsten a zlaté hodinky, ktoré snoubence dal v den zásnub zaplatil 10 300 dolarů a 2 800 dolarov ho stál nájem vily, v níž měli novomanželé prožívať líbánky. Mimo to však bývalá snoubenka své rozhodnutí nezměnila.

Špatnými svědky jsou oči a uši toho, kdo má duši barbara. (Herakleitos)

* * *

Nejraději z domova utíká naše mysl. (R. Karpacz)

* * *

Málo je slušných žen, které nejsou unavené. (La Rochefoucauld)

Túto jednoduchú, ale veľmi peknú blúzku iste využijete na menšie slávnostné príležitosti v lete. Na našom obrázku je blúzka biela a ozdobné vyšívanie farebné.

Z DOMÁCEHO HRNCA

Několik britských novin a časopisů provedlo výzkum veřejného mínění o sexu. Jedna z otázek zněla: Kterou ženu (muže) považujete za nejpřitažlivější z celého světa? Odpověď čtenářů novináře překvapily. Většina žen a mužů uvedla na prvním místě... vlastního manžela nebo manželku. Na druhém místě muži uváděli většinou Sophii Lorenovou, Raquel Welchovou, Bo Derekovou a Farrah Fawcetovou. Ženy pak nejčastěji Roberta Redforda, Clint Eastwooda, Paula Newmana a Toma Jonesa. Celkem vznášlo upřímně slavné hvězdy stříbrného plátna totální porážku. Vyhráli obyčejní, všední lidé. Odpovídalo by to snad přísloví „Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše“?

Vedúci britskej manželskej poradne navrhol stanoviť polročnú očakávaciu lehotu od momentu prihlásenia sobáša na národnom výbere až po uzavretie manželstva. Usuduje, že čím je ryelejšie uzavreté manželstvo a kratšie obdobie známosti partnerov, tým ryelejšie dochádza k rozrodu. Len dlhé smúbenecké obdobie zaručuje šťastné manželstvo — tvrdí skúsený vedúci poradne.

„Crystal“ je meno nevelkej trojročnej opičky. Táto vycvičená opička je spoločníčkou a pomocníčkou 20-ročného Wiliama Powella z Bostonu, ktorý počas motocyklovej nehody stratil obidve ruky. Opička ho kŕmi, otvára a zatvára dvere, zažína a vypína svetlo, zapína a vypína televízor. Vykonáva aj rad iných služieb. Jej príklad spôsobil, že začali cvičiť aj iné opice, ktoré budú pomáhať telesne postihnutým ľuďom.

Hrst solí, ktorú hodíme do vody počas posledného pláchania farbeného odevu alebo bielizne, zvlášť čerstvo farbených, ustálí a oživí ich farbu. Silonové záclony, ktoré po praní vypláchame vo vode s dávkou soli, budú belšie a tuhšie.

Semišové popuče možno očistiť hubičkou alebo mäkkou handričkou namočenou v mlieku. Menšie semišové veci možno ponoriť v mlieku a potom osuší na vzdušnom mieste. Kefu nie je vtedy potrebňa.

Mastné flaky možno odstrániť zo semišu aj pomocou mastencu, ktorým výdatne posypeme znečistené miesta. Po niekoľkých hodinách ho oprášime a semiš očistíme kefkou.

Nielen do práce môžete využiť tiež dva modely. Zľava skladaná sukňa s blúzkou iba na ramienka a bolerkom s kimonovými rukávmi. Na našom obrázku je sukňa modrá, blúzka a bolero pásikované biele a bledomodré. Zasa sprava košielové šaty s naloženými vreckami a krátkymi rukávmi. Gombíky sú kovové, opätky strieborné. Na obrázku sú šaty bledomodré.

kútek
zberateľov bylinky

BAZA ČIERNA

(Sambucus nigra L.)

Veľmi košatý ker, často malý strom, ktorého kvety ostro, ale prijemne vonajú. Súkvetie je chocholikáte, tvorí mnichomerný vrcholík ako baldačín. Kvite na prelome júna a júla. Ovocie — štvavnáte jahody — dozrieva koncom augusta.

Rastie všeobecne v celom Polsku.

Zberá sa kvety a zrelé plody. Výnimkou sa zberá aj kôru z koreňov a celé korenie. Pre domáce liečenie budeme používať iba plody a kvety bazy čiernej.

Odvary z kvetov sa používajú ako potopudný prostriedok pri chorobách z prechladnutia, ako aj chorobách obličiek a mechúra. Plody pôsobia ako mierne preciastujúci prostriedok, zlepšujú trávenie a — ako naposlasy zistili — pôsobia priaznivo pri zápalu trojklaného nervu.

V priemysle sa kvety používajú na výrobu voňaviek, zaša plody na výrobu a farbenie vín, na výrobu octu, sirupu, lekvárov atď.

Kvety zberáme, keď začínajú kvitnúť, tzn. keď sa časť kvetov ešte nerozvinula. Nehodia sa na zber prekvitnuté kvety, ktoré začínajú vädniť a opadávať.

Pri zbere plodov režeme celé strapce až vtedy, keď všetky plody dozreli a majú lesklú čiernu farbu. Kvety a plody sušíme veľkou tak, že ich zavesíme na šnúrku. Keď sú suché, plody a kvety obrieme.

mladým mladším najmladším

Cez prázdniny

Vlnkách potoka každučké prázdniny plávam si ako ryba... Iba?
Tak čo ti chýba? Nič.
Na lúke voňavej vysuším vlasy do zlatej krásy... Iba?
Tak čo ti chýba? Nič.
V taške kus masla, chleba. Zajem si, chlebík, z teba. A zrakom lietam s oblakmi... Iba?
Tak čo ti chýba? Nič.

Medový lístok

V jedno ráno sa včielka začala pri steble trávy a obzerala sa v kvapke rosy ako v zrkadle. „Som najkrajšia včela na tejto lúke,“ pomyslela si. „Nebudem ja preto pre druhých zbierať nektár a pel.“ Odhodila košík a letela preč. Lietala takto až do západu slnka a až vtedy si všimla, že kvety začiernili kalichy a na lúku padol večerný chlad. Hladná včielka sa triasla od zimy a zabudla, kadiaľ viedie cesta domov. Ešteže ju našli dve svätojánske mušky, ktoré poznali cestu do úla. Včielka im od radosti celou cestou rozprávala, ako je u nich v úli krásne. Že včielka kráľovná je vlastne včielia mama, ktorá sa stará o včielie deti. Trudy sú včeli otcovia. A včely robotnice že majú ešte život plné ruky práce. Robotnice prejdú za svoj život tolkom robotou, že sa im ani jedna nastačí zunovať. Mladá robotnica-mladuška čisti plásty a kŕmi malé včielky. Keď má desať dní, vyletí na svoj prvý let okolo úla. Neskôr od starších skúsených včiel preberá na letáci pel aj nektár a robí z nich med. Okrem toho čisti hniezda a stavia z

vosku nové bunky — včielie postieľky a stráži úl. Keď má robotnica mesiac, volá sa lieťavka. Lieta na lúku, do lesa aj do polí, zbiera nektár, pel, vodu a živicu. Načo je včelám voda? Napríklad aj na ochladzovanie úla. Keď je malým včielkam príliš teplo, nosia ju do úla, víria krídami a v úli sa trochu ochladí.

Takto zaujímavo rozprávala včielka o svojom domove — a len čo ho zbadala, tak sa potešila, že sa zabudla svätojánskym muškám podávať. Preto hned na druhý deň im v úlu poslala lesnou poštou dakovný list.

Bol to veľmi voňavý lístok a celý les si hovoril iba o tom, že včielka poslala muškám list s vonou medu. Lebo všetko, čo je z úla, vonia ako med.

MARTA SURINOVA

Škovránok

Slnko hrialo, vánok popukoval a v obilnom poli sedela na vajíčkach mama škovránička. Vysoko nad ňou mával

— Dušanko, čo je hrach?
— Hrach je, prosím, zelenina v pilulkách.

— A kde ste sa vybrali, sváko?
— K rybníku, idem chytat ryby.
— Na udie?
— Nie, na večeru.

Chi-chi

— Kto z vás, deti, vie, čo je to prales?
— Prosím, prales je les, do ktorého ešte ľudska ruka nevložila nohu.

MÁRIA HAŠTOVÁ, rod. Grellnechová, sa narodila 21. septembra 1922 v Pile-Častej ako ósme dieťa v rodine horára. Od mala družne žila so súrodencami v prírode, priali sa s kvetinami a zvieratkami. Všetkých si oblúbila na celý život.

V horári bolo stále živo, veselo, družne. Veľa sa čítalo, spievalo a rozprávalo, ba aj „muzicírovalo“. I neskôr v škole rada počúvala rozprávky a školu si tak oblúbila, že tiež chcela byť učiteľkou. No jej túžby sa nesplnili.

Písat začala ako desaťročná. Prvé básne uviedli ako šestnástročná.

Na čerešni

Sedia vtáky na čerešni bez krídel a bez zobáka. Nik nezvlieťne, nezareční, nepípne a nezaváka.

Iba sype na zem kôstky ako dážď, či ako krúpy. Ozvite sa, milé vtáky, lebo budem veľmi skúpy.

Ak ste vtáky, spievajte si, ved' je vôkol samý les. No ak nie ste vtáky lesné, za čerešne pláste! Heš!

Huby

Na huby sme zašli a figu sme našli. No ked' zajtra naprší na zelenom návrší bude húb! Bude húb! Za trošičku námahy od lesa ich kúp!

O ZLATEJ PRIADKE

SLOVENSKÁ ĽUDOVÁ ROZPRÁVKA

Za dávnych čias žila jedna macocha a mala dve dcéry. Vlastnú a pastorkynu. Vlastná bola najlepšia na okolí. Obed nevedela navari, ibu poupravovať. A pastorkyná? Radost pozrieť, ako jej šla robta od ruky! No a práve jej šikovnosť škrela dievku i macochu.

Raz vyrástlo na ich poli tolko ľanu, že izba bola zaraz zapratána kúdelom. A vtedy macocha prikázala pastorkyni:

— Zuza, tento ľan sprádeš na zlaté nite! Počom ju vsotila do izby a zamkla. Úbohé dievča si sadlo, rozkrútilo vrietenko a dalo sa do pradenia. Priazda bola jemná a ligotavá, no zlatá predsa len nebola. Dala sa neborská do plácu. Akože len premení priazdu na zlatu? Ako tak pláče, vyskočí na oblok malíček v červenej čiapočke a vypytuje sa:

— Čo tak nariekaš, dievčička moja? Čože ti je?

— Akože by som nenaříkala, keď mám všetok ľan spriast na zlate vlákná? Inak ma macocha i z domu poženie!

— Len už tolko nenaříkaj, ved' ja ti pomôžem. A nechcem za to nič ničuce, len aby si mi do roka meno uhádla. Ak neuhadneš, stanec sa mojou ženou.

A Zuzka prisľubila. Tak sa bála macochinej zloby. Mužíček sa zasmial, vhulop do izby, vzal vrietenko, krútil ním od rána do večera a priadol a priadol zlaté nitky. Nitiek z rýdzeho zlata rýchlo pribúdalo a veru začal aj Zuzku učiť ako priasť zlaté nite. Pritom si ticho pospevoval: Taktó Zuzka, takto, takto, takto Zuzka, takto, takto...

A spod Zuzkiných prstov tiež vychodila zlatá priadza. Mužíček sa zasmial a povedal:

— Príde o rok a deň. Ak neuhadneš, ako sa volám, si moja. A zmizol.

Macocha sa veľmi tešila tolkému zlatu. A onedlho všetky zabudli na čas, keď Zuzka priadla. Zuzka sa vydala za driečneho ťuháča a dobre spolu gazovali. No deň pred príchodom malého mužíčka s plácom vyrozprávala svojmu mužovi prihodu so zlatou priazdou. Mladý gaza zbledol od strachu ani steňa. Od žiaľu sa vydal na potulku, až prišiel k miesiu, kde sa dymilo. Prišiel bližšie a čo nevidí? Okolo ohňa poskakuje malý človečik, mieša niečo v malej mištičke a takto pospevuje:

Dnes mám dostat zlatú priadzu!
Varím pre ňu kašu sladkú.

Ak uhádne moje meno — nechcem ju!
Ale ak ho neuhadne — vezmem ju!

Moje meno je Martinko Klingáč

Béžal gaza čo mu sily stačili a už zďaleka volá na ženu:

— Zuzka, Zuzka, nesien dobrú novinu. To malé chlapčätko sa volá Martinko Klingáč!

Ledva sadla na kraj tmavá noc, hukom vyskočí na oblok mužíček v červenej čiapočke. Keď mladá gazonica zodvihne hlavu, hlasno zavola:

Ak uhádnes moje meno — nechcem ťa!

Ale ak ho neuhadneš — vezmem ťa!

Zuzka trochu bojalivo šepla:

— Tvoje meno je Martinko Klingáč...

Ako tie slová vysiekla, mužíček sa zamračil, strhol si z hlavy čiapočku, zasyčal ani para v kotle a vyfúcal oblokom ako zlý vietor.

Od tých čias mladý gaza so svojou milou žienkou Zuzkou stačne pracovali a spokojne naživali aj bez zlata. Možnože žijú podnes so svojimi deťmi a ich detnými deťmi. Kto vie?

A malého Martinka Klingáča od toho večera už nikto nikde neviel.

Cha-cha

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

Wielu czytelników interesuje się zapowiadanymi reformami prawa. W pierwszej kolejności dotyczy to zapowiadanej reformy kodeksu karnego. Aktualnie przebiegają prace rządowe komisji ds. reformy prawa karnego. Przypomnijmy warto, że na podjęcie prac nad tą reformą wpłynęło pismo stu prawników skierowane do ministra sprawiedliwości, którzy wyrazili swoje zaopiniowanie stanem prawa karnego. Miał to miejsce pod koniec roku ubiegłego, a już w czerwcu ma ukończyć pracę komisja rządowa i projekt ma być poddany pod publiczną dyskusję, po której wraz z niesionymi poprawkami wejdzie jesienią w stadium procedur ustawodawczych. Będziemy więc mieli okazję zabrać głos na

ten ważny temat.

Podkreślić trzeba — że w trakcie prac nad projektem (a piszemy o tym w końcu maja) — zarysowały się poważne różnice zdania w dwóch kwestiach, w których poglądy zostaną przedstawione w kwestii wariantowej. Dotyczy to przede wszystkim problemu kary śmierci. Wariant pierwszy przewiduje całkowite jej zniesienie w okresie pokoju. Wariant drugi proponuje stosowanie tej kary jedynie za dwie zbrodnie, a mianowicie zabójstwo umyślne oraz zdradę Ojczyzny. Różnica zdań dotyczy też sprawy grzywien. Proponuje się w przeciwwietnieniu do obecnego systemu kwotowego wprowadzenie tzw. systemu skandynawskiego polegającego na tym, że grzywnę wymierza się w dniach. Ten wariant bardziej przemawia za społecznym poczuciem sprawiedliwości, wyklucza rywalizację sądów co do wysokości nakładanych grzy-

wien i realizowanie planów finansowych przez sądowe instancje. Kara w postaci grzywny nie może być środkiem ściągania pieniędzy od ludności.

Nie wdając się w szczegóły można powiedzieć, że projekt prawa karnego — nad którym będziemy dyskutować — zakłada: zmniejszenie represyjności i zwiększenie praw obywatela. Obecnie obowiązujący kodeks karny powstawał w okresie (1969), kiedy sądzono (nie tylko u nas w kraju), że najskuteczniejszym środkiem wychowawczym jest kara pozbawienia wolności. Obecnie zmieniły się poglądy w tej kwestii i uważa się, że nie więzienie, a inne formy oddziaływania bardziej sprzyjają resocjalizacji. Więzienie to przede wszystkim środek unieszkodliwienia groźnych przestępów, albo środek służący celom tzw. prewencji ogólnej, czyli odstraszaniu od popełniania czynów zabro-

nionych przez prawo. Dlatego postuluje się obniżenie sankcji i umożliwienie stosowania szeregu innych kar niż kara pozbawienia wolności.

W celu zwiększenia ochrony praw obywateli projektuje się pozbawienie kolegiów do spraw wykroczeń prawa wymierzania kar aresztu, co należeć będzie do kompetencji sądów. Projektuje się też równą ochronę prawną własności społecznej i każdej innej własności, także prywatnej.

Równolegle z pracami komisji rządowej opracowany został społeczny projekt reformy prawa karnego (kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego). Pracami nad społecznym projektem kierował nestor polskich karnistów prof. Władysław Wolter. Będziemy więc mieli wyjątkową możliwość poznania tendencji rozwojowych prawa karnego.

MB

BIEGUNKA OWIEC WYWOLYWANA PRZEZ BEZTLENOVCE

Jest to najbardziej rozpoznawalna choroba owiec i jagniąt, powodująca straty dochodzące do 20% stada. Atakuje przede wszystkim zwierzęta młode — jagnięta w wieku 3–6 tygodni oraz owce w wieku 6–12 miesięcy. Przymusza się, że przychodząca schorzenia są gwałtowne.

ne zmiany karmy, obfitość soczystej i miękkiej trawy w okresie wiosennym. Bakterie mają więcej dobre warunki do rozmnażania się. Choroba może przebiegać w postaci nadostrej, ostrej i podostrej. Przy postaci nadostrej zdarza się, że zwierzę pozostawione w pełni sil wieczorem, rano zostaje znalezione martwe. Stwierdza się u chorych owiec wyciek z nosa, kał pienisty i cuchnący, silna duszność i drgawki. Grzbiet bywa charakterystycznie wygięty. Przy postaci ostrej występuje silny ślinotok, zaburzenia wzroku, senność oraz biegunka. Czas trwania choroby 2–8 dni. Gdy cho-

roba przebiega w postaci podostrej, może trwać 10–15 dni i śmiertelność jest dużo mniejsza, z tym, że zmniejsza się ona w miarę dłuższej trwania choroby.

Ponieważ przyczyną tej choroby jest zatrucie owcy jadem wytworzonym przez bakterie, stosowanie sulfonamidów i antybiotyków jest bardzo mało skuteczne, a więc większy nacisk należyłożyć na zapobieganie. A to zaś polega głównie na wyeliminowaniu opisanych wyżej błędów żywieniowych oraz prowadzeniu systematycznych, dwukrotnych w ciągu roku szczepień profilaktycznych. Metoda szcze-

pień ochronnych wykazała w zupełności swoją skuteczność. Wśród jagniąt zrodzonych z owiec zaszczepionych śmiertelność maleje piętnastokrotnie w porównaniu z grupami zwierząt nieszczepionych. Jeszcze skuteczniejszą jest metoda szczepienia jagniąt surową odpornościową w pierwszych godzinach po urodzeniu. Przy tej metodzie śmiertelność spada 50-krotnie. U starszych zaleca się zwiększenie ruchu, podawanie pasz objętościowych (siano, słoma) i unikanie wypędzania owiec na pastwisko wezysnym rankiem.

H. MĄCZKA

ZUZKA

Bohudíky, zeleniny máme na trhu dost, je už levná, zdravá, chutná a doplněná vejci nebo kouskem klobásy či masa, ale i samotná, zastoupí hlavní jídlo.

KAPUSTA S BRAMBOU. Očištěnou, na nudličky nakrájenou a spařenou kapustu dusíme chvíli na zpěněný cibule. Oloupané brambory nakrájíme na kostky a přidáme ke kapustě, osolíme, opepríme přidáme utřený česnek a majoránku, podlijeme vodu a do měkká udusíme. Zahustime světležlutou

jíškou, dobré povaříme a podáváme jako samostatný pokrm. Můžeme doplnit sázeným vajíčkem nebo ohřátou klobásou.

KAPUSTOVÉ RÍZKY SMAŽENÉ. Tvrduhlávku mladé kapusty uvaříme ve slané vodě do poloměkké. Dobré okapanou nakrájíme na řízky (koštál vyrázíme), málo osolíme, obalíme v mouce, rozlehnám vejci a struhané housce a v rozpáleném sádle do zlatova usmažíme. Podáváme s hrachovou, fazolkovou nebo bramborovou kaší, posypou jemně posekanou petrželkou.

KVĚTAK JAKO MOZEČEK. Bílý tuhý květák uvaříme ve slané vodě. V kastrole na tuku usma-

žíme do růžova drobně nakrájenou cibulkou. Okapaný květák nakrájíme na drobno, vložíme na cibulku, osolíme a asi 3 min. smažíme. Přidáme syrová vejce (1–2 na osobu), zamícháme a smažíme, až ztuhnou. Pokrm podáváme horký. Můžeme posypot petrželkou, koprem nebo přidat trochu pepře.

MLADÉ KEDLUBNY S MÁSLEM. Mladé kedlubny (brušek) oloupáme, mladé lístky oddělime, nakrájíme ji na nudle, zalijeme v kastrole vařící vodou (nebo polévou), osolíme a udusíme do měkká. Zaprášíme moukou, přidáme posukané mladé lístky a chvíli povaříme. Před podáváním přidáme kousek čerstvého másla. Stejně

připravujeme mladou mrkvíčku.

MÍCHANÁ ZELENINA. Mrkev, celer, petržel, květák a kedluby očistíme, rozkrájíme na kostičky nebo nudličky a ve slané vodě uvaříme do měkká. Zvlášť uvaříme zelený hrášek. V kastrole usmažíme z tuku a mouky světležlutou jíšku s trochou cukru, zalijeme ji odvarem ze zeleniny, povaříme, přidáme uvařenou zeleninu (můžeme přidat i jiné druhy — zelenou papriku, fazolku atd.), opepríme a povaříme. Na míse posypeme posukanou petrželovou natí. Podáváme s novými vařenými bramborami. Ze starých brambor můžeme k zelenině připravit smaženky nebo krokety, nebo je upéci v troubě.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚSTÍ

KAROLÍNA — zpravidla hnědovláská, stíhlá, středně vysoké postavy, obličeji snedý, podlouhlý, oči modré, ale i šedé, zelené nebo černé. Počátky z řemeslnické nebo zemědělské rodiny. Má dobrav, milující matku, ale přísného otce, který ji podle potřeby i rádně vyplatí. Karolína zbožňuje staršího bratra a ve všem ho napodobuje. Lze o ní říci, že je to živel nespoutaný; je bystrá a vše se jí plno. Má velké štěsti a snad jen proto ze všech svých nebezpečných příhod vychází celá. Vždy má dobrav náladu. Žádná křivda či trápení bližního ji neponechá lhotejnou. V mládí se musí uskrovnit, ale nikdy zámožnějším spolužákám nezávidí. Je všechnně nadaná a dobrav se učí, ačkoliv škola není pro ni to nejdůležitější. Karolína je individualistka, doveze se však zapojit do kolektivu a je oblíbená; zvláště děti jí mají rády. Dovede se pohybovat v každé společnosti, snadno se přizpůsobuje. Miluje polní kvítí, hudbu a tanec, zbožňuje sport, má ráda film a dobrav knihu. Poměrně záhy získává životní zkušenosti. Může být výbornou novinářkou, dobrav učitelkou nebo vynikající vědeckou pracovnicí. O uznání nedbá, ale těší se jí. Je dobrav ženou i matkou. Provádá se za hodného člověka průměrně oduševnělého a průměrně charakterního, který je však zajímavou osobností. Karolína se dožívá požehnaného věku.

TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUOK NAŠICH BABIČEK. OSTATNE, VEĎ JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNIVA:

PRSTEŇ — podľa toho, ako sa vám sníva, môže to znamenať rôzne veci. Tak teda keď sa vám snívalo, že ste prsteň dostali do daru, malo to by znamenať, že sa tešíte úcte na pracovisku, ale aj v domácom prostredí. Keď ste vo srebrnej stratiili, musíte si dať pozor, lebo podľa starých snárov to znamená, že vás niekto v najbližšom čase urazi. Na takúto situáciu by ste mali rozumne reagovať a nedat sa vyviest z rovnováhy. Možno ste však vo srebrne kupovali prsteň? Vraj by to malo znamenať, že sa čoskoro zamilujete. Takýto sen je v niektorých prípadoch aj výstrahou, aby ste sa neradiili len cíti. Štipka rozumu ešte nikomu nezaskodila. Vidieť vo srebrne velmi cenný prsteň pravdepodobne znamená, že najblížia budúcnosť by mala byť pre vás neobvykle príjemná, ale keď ste vo srebrne neobvykle príjemná, musíte si dať pozor, vraj vás očakáva menšia nevôlnosť. Našli ste vo srebrne prsteň? Malo by to znamenať hádku alebo aj rozdielnosť názorov v rodine, ktorá sa skončí všeobecným nedorozumením. V takom prípade nezabúdajte, aby ste v hádke prišli veľa nepovedali, čo môžete darovať, musíte si dať pozor, vraj vás menia, že vás čaká pomerne ťažký boj o budúcnosť, a zlatý, že rodinu očakáva prírastok.

ZIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORE VÁS ROZČULUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ZIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublín), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Kanapčík (Mikolów), Ján Kováčik (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luščinský (Zelów), Lídia Mislavá (Zubrzyca Góra), Lídie Mundilová (Kucov), Ignáč Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Šternogá (Warszawa), Růžená Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksman'ský (Tribùs), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Šternogá; red. techn. Mieczysław Pozarski; red. graf. Krystyna Winnicka.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędowy pocztowy i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartał 9 zł, półrocze 18 zł, rocznie 36 zł. Jednostki gospodarki społeczeństwa zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do sklepu 12.VI.1981 r. Numer podpisano do druku 30.VII.1981 r. Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch” 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 565. L-117. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

Více než tisícileté dějiny Prahy zanechaly po sobě v tomto městě mimořádné bohatství stavitelských památek, tvorěných od nejdávnějších dob po celá staletí. V přímé spojitosti s ministrní konstrukcí historického jádra města vystoupila dnesni velká Praha; říč se vlastními zákony, nutno však říci, že při dominanci obrazu z minulosti je jedním z nejkrásnějších měst světa.

ho podchládá začalo pod ochranou Přemyslovců postupně vyřístat pozdější středověké město. Jíž v 11. století byla Praha velkým městským sídlištěm a rozvinutým střediskem řemesla a obchodu, které přitahovalo kupce ze všech stran Evropy.

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BARA
NA (21.3.–20.4.) — v osobnom živote väčšia časť menší úspech a radosť, ale može sa stať že budete podrážení. Pokuste sa udržať s vnitornou rovnováhou a nepočívaťte krebety.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BYKA

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁH
(24.9.—23.10.) — ľakajú vás intenzívne domáce práce, ktoré budú blahodarne pôsobiť na celú rodinu. Zdá sa, že aj finančne pomery sa zlepšia.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (24.10.—22.11.) — musíte si dať veľký pozor na zdravie. Ak budete tento mesiac na dovolenke, dajte si pozor, aby ste nevzcheliť mohlo to mať zlú následok.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BLÍŽENCOV (21.5.—21.6.) — ak budete teno menej stací vý alebo vaši príbuzní oslavovať meno súbor, dajte si pozor na alkohol. Možno sa dobrovolnej aj bez priľahlého pitia.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RAKA (22.6.—22.7.) — starší ľudia očakávajú na vás ňu pomoc; sú to bud starí rodičia alebo možno sú sestra. Mesiac bude priaznivý pre mladých zamilených.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ LEVU (23.7.—23.8.) — väčšina osôb narodených tohto obdobia sa bude tešiť zo života, budú sa vám aj dobre pracovať. Môžete očakávať aj bálebo až baliček, ktorému sa potiešenie nerozvedie.

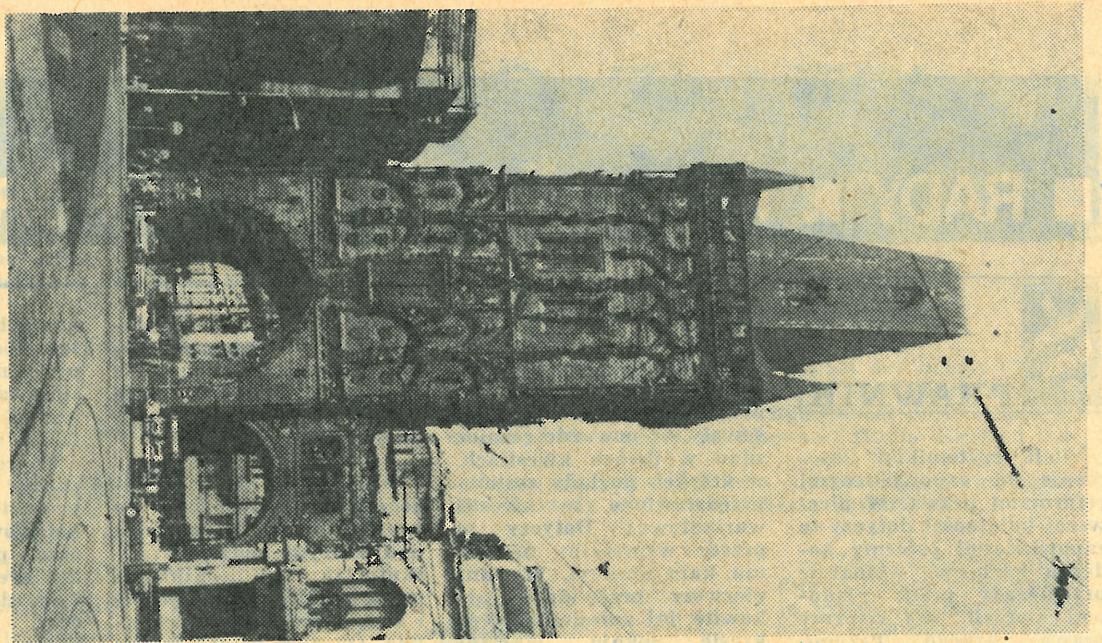
OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ PANNY (24.8.—23.9.) — v rodine môžete očakávať menšie spory, ale nebudú podstatné. Mladý rodičom odporúčame, aby sa cez dovoľenkov venovali deťom a nezabúdali, že rodičovský

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ STRELCA (23.11.—21.12.) — tento mesiac by mal byť príaznivý pre mladomanežov, najmä ak navštívia starých rodičov, ktorých tamo návšteva veľmi poteší. Dajte si pozor na zlodetov.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZOROČCA (22.12.—20.1.) — musíte si dať veľký pozor, aby ste ohováraním neublížili iným — môžete to potom lutovať. Mesiac je vhodný na cestovanie a dovolenkú.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNÁRKY (21.1.—18.2.) — mesiac bude veľmi pre vas príaznivý. Láska bude hrať významnú úlohu a mladí ľudia môžu očakávať novú známost, ktorá snáď ovplyvní celý ich život.

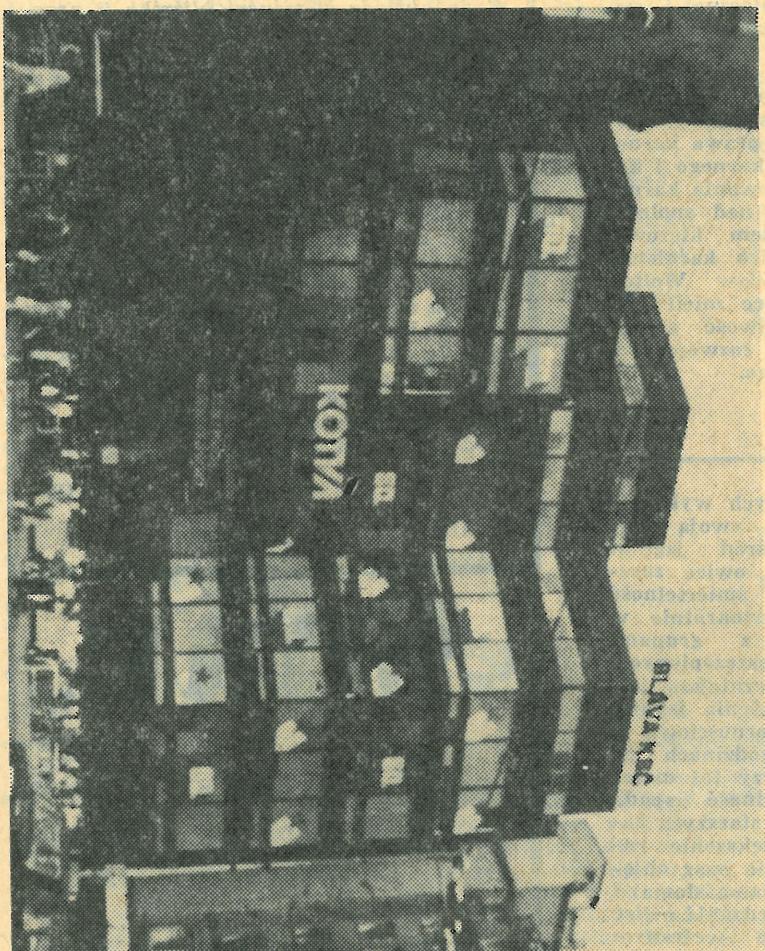
OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RYB (19.2.—20.3.) — osoby narodené v znamení Ryb by si podlia všetkého malí naplánovať dovolenku až na september. Venujte sa rodine a nezanedbávajte najmä staršie deti.

BRÁNA S DÁVNOU SLÁVOU

Prašná brána, vynikající dílo českých mistrů, kameníků a sochařů. Zdobí ji sochy českých vládců a patronů. Na výstupku věžicím věž jsou erby českých zemí a královských měst z doby Jagellonské (snímek nahore).

Hned za Obecním domem stojí moderní obchodní dům, známá pražská Kotva.

Na konci ulice Na příkopě stojí presně pět set let stará Prašná brána, jediná, která se zachovala z třínačtyř bran a posla bašt městského opevnění. Hradby, postavěné na příkaz krále Václava I. po roce 1230, obklopovaly „město pražské a další tržní osady“. Byl to areál dnešního Starého Města, nejstaršího jádra Prahy. Svými počátky zasahuje do konce 9. stolletí, kdy z nevelkého pražské

V roce 1483 sňdlem českých králu opět Pražský hrad, upadal Královu dvůr v zapomnění, až v dalších stoletích se téměř bez stop ztratil. V letech 1905—11 byla na jeho místě postavena rehonosná budova Obecního domu, re-

POKRAVNÍNA SÍK. II

„Ale, dámy — snad nemusíte všechno na podobovat!“

GUICK - MILNE

HUMOR

— Budte opatrní, za posledný týždeň dvaja vaši partneri nevrátili!